

**PUBLICAȚIE SAPTĂMINALĂ EDITATĂ DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL II • NR. 10 (60) • 15 MARTIE 1991

Țăran bucovinean. Desen de ELLIS WILLIAM (din „Costume populare din țările Europei de Răsărit”)

„De ce nu putem încă înțelege că singurul reazem al actelor noastre și al moravurilor noastre este responsabilitatea? Responsabilitatea față de ceva mai presus de familia mea, țara mea, întreprinderea mea, succesul meu, responsabilitatea față de o ordine a existenței în care orice faptă a noastră se înscrie pe veci și e judecată drept. Mijlocitorul dintre noi și această autoritate superioară se cheamă tradițional conștiința omenească”.

(VACLAV HAVEL – Discursul înaintea Congresului S.U.A., 21.II.1990)

DIN SUMAR:

● Aniversarea unui an de la Proclamația de la Timișoara. Semnează: BOGDAN GHIU, GHEORGHE FIRCA, GEORGE ȘERBAN

pagina 3

● „Nu putem construi un viitor, fără recuperarea istoriei și fără o renaștere morală”. Un interviu cu EMIL CONSTANTINESCU, membru fondator al Alianței Civice, realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU

paginile 8-9, 11

● MONICA LOVINESCU: DOINA CORNEA și politicianul

pagina 10

● De la Est-Vest la Nord-Sud. Semnează: GABRIEL IVAN

pagina 14

ROMÂNIA ȘI VECINII SĂI

Zilele trecute, poetul Grigore Vieru l-a citat pe Nicolae Iorga care, crede domnia sa, „spunea că singurul vecin bun al României este Marea Neagră”. Cuvintele atribuite istoricului n-ar trebui invocate cu atita ușurință, fiindcă nu-i aparțin (bănuim că le-a pus în circulație domnul Dumitrescu, istoric și el, dar...). Cum să fi spus N. Iorga așa ceva, cind s-a străduit zeci de ani să-i convingă pe oamenii noștri politici de necesitatea legăturilor cu popoarele din Sudul Dunării, cind, în amurgul vieții, s-a rostit răspicat „contra dușmăniei dintre nații, români și unguri”, cind, de asemenea, atit în vremea alianței din 1914 - 1917, cit și în 1932, ca prim-ministru, a vrut să consolideze garanțiile unei colaborări sincere cu Rusia, devenită apoi Uniunea Sovietică? Este aceeași psihologie de cetate asediată pe care a cultivat-o obil Ceaușescu, dacă nu era cumva reflexul unui bolnăvicios complex al tiranului care se știe pindit.

Țara asta a avut pe rind mai multe politici externe: întâi, cea moderată și fermă a lui Carol I, pe urmă una ambițioasă și mindră, a lui Ion Brătianu al II-lea, următa de eforturile unor destainici profesioniști, Titulescu și Galencu, de a ține în picioare edificiul de alianță care chezuia integritatea României. După perioada în care am fost succesiv la remarcă imperiilor lui Hitler și Stalin, varianta națională a comunismului ne-a aruncat în toate aventurile mondiale către care era atras irezistibil un dictator megaloman. Prietenia „tradițională” cu Mozambicul sau Angola, relațiile cu „fratele” șah sau cu „frății” ayatollahi, recursul la cărticica roșie din China sau la cea verde din Libia, au înlocuit raporturile firești cu statele istoric și geografic apropiate. A le reface, într-un spirit onest și modest, este sarcina diplomației noastre, mai obișnuită pină ieri cu mijloacile în toate punctele de intilnire ale traficantilor da pace și de arme.

Colapsul tratatului de la Varșovia a creat o situație nouă. Ar fi normal s-o privim cu încredere, fiindcă Marea Revoluție a Estului reprezintă o speranță pentru libertatea și demnitatea umană. Desprinsă din lanțul care le încătușa, țările fostului „lagăr socialist”, lagăr într-adevăr, trebuie să învețe acum responsabilitatea individuală, întocmai ca fiecare din cetățenii lor, care și-au recuștigat dreptul la identitatea personală. În aceste condiții, indiferența, egoismul și suspiciunea nu mai pot fi îngădite.

Reunificarea Germaniei și cristalizarea a două blocuri distincte în cadrul vechii unități strategice, unul cuprinzind Ungaria, Polonia, Cehia-Slovacia și, în viitor, poate, unele republici iugoslave, pe cind celuilalt îi revin România și Bulgaria, plus o „Serbo-slavia” și o Albania cum va vrea Dumnezeu să le croiască, sint factorii de care depinde evoluția economică și politică a Europei centrale și răsăritene. Intilnirea de la Vișegrad trezește pentru români nu atit amintirea Austro-Ungariei, pe a cărei imagine istorică se suprapune parțial, cit una din trecutul mai îndepărtat, cind Ludovic Angevinul sau Sigismund de Luxemburg domneau peste întregul teritoriu ocupat astăzi de cele trei state participante. Pentru Ungaria, există însă o diferență esențială față de modelul alianței medievale. Inițiativa diplomatică a Budapestei poate fi văzută ca o sfidare la adresa României, dar, în același timp, prin faptul că-i întoarce Transilvaniei spatele, a lasă zolog al intențiilor sale de a statonici frontiera, condiție a oricărei viitoare colaborări româno-maghiare.

La altă graniță, România asistă, obligatoriu pasivă, la convulsii produse de problema națională în U.R.S.S. Puternice tensiuni caracterizează situația din regiunea baltică, Ucraina și Bielorusia, Moldova din stînga Prutului, Caucaz și Asia Centrală. Basarabia și-a regăsit pașnic autonomia din epoca Statului Țării. Se află în pragul unui referendum care, contestat chiar în Rusia, dovedește fragilitatea structurilor federale. Sute de mii de manifestanți se frământă sub zidurile Kremlinului ca, odioasă, streliți răsculați împotriva țării.

Iar la Belgrad comuniștii rămași la putere datorită votului din decembrie se confruntă cu perspectiva unui război civil în Serbia însăși. Escalada naționalismului nu lasă partidului de guvernământ decit o alternativă la dreapta. Pentru un popor care pune eroismul mai presus de orice ideal, care și-a ales ca regi pe urmași hăiducului eliberator și care e mai trecut odată printre-un mistitor război civil, a venit ceasul adevărului.

Istoria renaște pretutindeni în jurul nostru. Fără a ceda nimic din ce se cuvine României, fără a-i nedreptăți pe aceia care fac parte din națiunea noastră, dar nu și din poporul nostru, cu aceste condiții, putem face un lucru mai traicnic decit diplomația planetară, de la Amman la Valparaiso: politica bunei credințe, singura care ne va răsplăti cu respectul și prietenia de care avem nevoie. ■

ANDREI PIPPIDI

DREPTUL LA REPLICĂ

DIN PARTEA PROCURATURII GENERALE – SERVICIUL PRESĂ –
CU ADRESA 138 DIN 28.02.1991

PROFESORI, PROFESII ȘI LECȚII

Se știe că Justiția este o activitate complexă, iar procesul penal, care în unele cazuri are ca finalitate chiar restrângerea dreptului la libertate al persoanei, nu se poate face oricum, ci numai pe baza unor dovezi, care coroborate și interpretate, duc la stabilirea adevărului judiciar.

Nicăieri în lume, în statele cu tradiție democratică nu s-a ajuns la situația ca o persoană să poată fi inculpată pe baza unor simple supoziții sau bănuțeli, pentru că acceptarea unei asemenea concepții ar metamofoza Justiția în contrariul ei, adică în injustiție.

Este regretabil faptul că, ignorând aceste adevăruri, unii ziariști — travestiți în apărători pășmași ai drepturilor omului, în adevărați justițiar — caută senzaționalul acolo unde nu există, abdicând în mod nepermis de la deontologia profesiei pe care și-au ales-o. Că astfel de situații nu sînt din păcate de ficțiune, ne-o dovedesc de prisosință articolele „Procuratura mină în mină cu criminalii”, publicat în numărul 2/1991 al săptămînalului „22” și ca. e. în pofida titlului, se dovedește a fi un amalgam jalnic de contradicții, confuzii, omisiuni și, ceea ce este mai grav, învinuiri la adresa Justiției în general și a procuraturii în special.

Pentru a ne proba afirmațiile, luăm pe

care autoarea articolului nu s-a ostenit să-l facă, am aminti în trecut unele dovezi care au stat la baza soluției adoptate în cazul pe care Andreea Pora l-a adus în discuție, lăsînd cititorii să aprecieze „obiectivitatea” cu care au fost interpretate datele „clare” ale cazului.

Astfel, autoarea consideră că o pată cu o suprafață de cea. 30 cm², găsită de echipa de cercetare în curtea celui care avea să dea deoseze ulterior, Dănilă Fotache, reprezintă doar „vagi urme de sînge”. Sau deși certificatul de constatare medico-legală nr. 63/1990, concluzionează că leziunile care au condus la decesul lui Dănilă Fotache au putut fi produse prin lovire de un plan dur — plăcă de beton — deci nu a fost exclusă, ca mecanism de producere al leziunilor căderoa, totuși Andreea Pora lăsîndu-se în „teoria probabilităților” susține că „victima are fractură la baza craniului, probabil în urma unei lovituri cu un obiect dur”. Mai mult, se afirmă chiar că Dănilă Fotache „era plin de sînge pînă în cîrmă”. Cum a luat cunoștință Andreea Pora de acest fapt, nu ne spune. Din constatarele echipei de cercetare, din declarațiile unor persoane nemolate în s-a-zisul conflict, sau din declarațiile rudelor celui decedat? Iată cîte întrebări

de-al căror răspuns depinde justa apreciere a afirmației autoarei, care însă preferă să lase cititorul pe tărîmul ipotezelor pentru a-l intrînde o altă cursă. Pe prispă locuinței lui Dănilă Fotache au fost găsiți bolovani, iar din gard lipseau două scinduri (217).

Mai curios este faptul că, în focul luptei pentru adevăr, se omite prezentarea unor probe care, probabil, în opinia autoarei, sînt mai puțin „clare”: declarațiile date de cadrele medicale de la Spitalul Județean Galați unde a fost internată „victima” și care, sub prestare de jurămint, au arătat că Dănilă Fotache le-a precizat că leziunile pe care le avea nu se datorau unei agresiuni.

Poate din respect pentru memoria „victimei” se trece sub tăcere și faptul că acesta avea un procent ridicat de alcool în sînge (1,45 gr. la mie) și dacă această situație este cil de cil justificată, nu același lucru se poate spune de faptul că nu s-a făcut nici o mențiune referitoare la împrejurarea că Dănilă Fotache a fost găsit în jurul orelor 21,30, pe treptele altele din beton din curtea locuinței sale, în condițiile în care aceasta nu era luminată.

Pe lingă modul cu totul original în care autoarea crede că ar trebui făcută Justiția, în final, aceasta ne servește și o mostră de recunoaștere a dispozițiilor lezale, afirmînd cu seninătate că proenunțarea trebuia să cerenteze declarația domnului Carp care, într-un moment de euforie hablică, ar fi recunoscut în fata soției celui decedat comiterea crimei. Cu siguranță că Andreea Pora nu a auzit de art. 69 din Codul de procedură penală, care precizează că „declarațiile invinutului sau ale inculpatului făcute în cursul

procesului penal pot servi la aflarea adevărului numai în măsură în care sînt coroborate cu fapte și împrejurări ce rezultă din ansamblul probelor existente în cauză”. Din aceste dispoziții rezultă clar pentru oricine, că declarația unei persoane nu poate constitui singurul temel pentru inculparea ei, nici chiar atunci cînd recunoașterea este făcută în fața organului judiciar competent, dacă nu există alte dovezi care s-o confirme, așa încît, ce să mai zicem de „valoarea judiciară” a probei invocate de autoarea articolului... Să fi avut în vedere articolul cu pricina ridicarea la nivel de principiu a binecunoscutului dicton „in vino veritas”? Dincolo de orice considerații teoretice, din respect față de cititor, este necesar să complinim (pentru a cita oară?) lipsurile articolului semnat de Andreea Pora, pe linia obiectivității, linie pe care ar fi trebuit să o urmeze prin crez profesional chiar autoarea. În acest sens, se impune mențiunea că procurorul care a instrumentat dosarul privind decesul lui Dănilă Fotache nu s-a ocupat și de cauza în care a fost cercetată suția președintelui C.A.P.-ului din comună, bănuțit a fi instigatorul prelinsei crime, încît demersul gazetăresc adresat cu tot felul de insinuări, cu privire la etica profesională a procuraturii este încă o dată sorții eșecului. Astfel sînd lucrurile, articolul nu face decît să servească autoarei... ca lecție.

Din păcate, prin asemenea metode gazetărești, chiar bine intenționate, avem de pierdut cu toții — unii timpul, alții... cititorii.

Procuror EUGEN FOREMBSCHI

1. Autoarea articolului „Drepturile omului în România” din „22”, nr. 2, 1991 nu a propus inculparea persoanei în cauză pe baza unor simple „supoziții sau bănuțeli” cum se pretinde în adresa Procuraturii Generale, ci s-a limitat la ceea ce în știință se numește „o ipoteză de lucru” iar în Justiție s-ar putea numi „o altă versiune a faptelor” decît aceea pentru care a optat acuzarea.

2. În calitate de simplă ziariști, autoarea articolului nu a avut privilegiul semnatarului adresei Procuraturii Generale de a studia „în direct” dosarul de urmărire penală. Dacă Procuratura Generală vroia să facă lumină completă în această cauză controversată și să ajute pe ziarista doritoare să contribuie la descoperirea adevărului, i-ar fi înlesnit cercetarea tuturor probelor strînse pînă în prezent de organul de urmărire penală pentru a putea să-și formeze o opinie proprie dacă realmente s-au administrat toate probele necesare pentru descoperirea adevărului și dacă probele existente în dosar nu fost corect interpretate.

3. Certificatul medical nr. 63/1990 care concluzionează la decesul lui Dănilă Fotache ca urmare a unor leziuni „produse prin lovire de un plan dur — plăcă de beton” nu este relevant prin el însuși asupra problemei centrale din cauza de față și anume de-a aceste leziuni și marel subsecventă se datorează unei căderi involuntare a victimei sau brutalizării cu intenție a victimei de către terțe persoane, respectiv aruncării la pămînt a victimei, care, prin cădere, și-a fracturat la baza craniului.

Cum cauza morții putea să fie deopotrivă rezultatul unor acțiuni voluntare a unei terțe persoane sau a căderii involuntare a victimei este evident pentru orice om de bună credință că sub acest aspect ancheta penală este cel puțin lacunară.

Cîteva observații pe marginea adresei Procuraturii Generale — serviciul presă

4. Nu este nimic „curios” în articolul publicat, așa cum se susține în adresa Procuraturii Generale, în faptul că s-ar fi omis de către ziariști probe care, după opinia redactorului acestei adrese, ar fi foarte „clare”, respectiv că s-au „omis” declarațiile pe care le-ar fi dat victima înainte de a muri în prezența unor cadre medicale de la Spitalul Județean Galați.

Autorul adresei Procuraturii Generale ne asigură că respectivele cadre medicale ar fi dat „sub prestare de jurămint” (3) declarații în sensul că victima Dănilă Fotache înainte de a-și da duhul a lăsat „cu limbă de moarte” o serie de probe de care eventualul vinovat de moartea victimei să se poată servi în cadrul unei eventuale anchete penale.

În ceea ce ne privește socotim că un organ de urmărire penală cu experiență și doritor să procedeze cu obiectivitate în interpretarea probelor ar fi trebuit să privească cu mai multă circumspecție ara-ziele „confesiuni” pe care victima s-a grăbit să le facă înainte de a muri personalului medical din jur.

În ceea ce ne privește avem mari îndoieli că înainte de a-și da duhul victima a mai avut puterea și în orice caz preocuparea de a se confesa cadrelor medicale din spital pentru a asigura probe în descoperirea eventualilor autori ai evenimentului crimei.

Împrejurarea că victima ar fi avut o imbibatie alcoolică în sînge de 1,45 gr./100 nu are în nici un caz semnifica-

ția decisivă și univocă invocată în adresa Procuraturii Generale. Cîne are puțină experiență a Justiției știe că adeseori inculpații pentru a-și justifica actele de violență și chiar crime de omor invocă starea de ebrietate a victimei, stare care, chiar atunci cînd este reală, nu exclude prin ea însăși existența infracțiunii de omor sau de lovituri cauzatoare de moarte.

Dimpotrivă, faptul că victima avea o anumită imbibatie alcoolică în sînge poate explica acțiunea mai lesnicioasă a eventualilor inculpați împotriva victimei, care, avînd un echilibru mai puțin stabil din cauza alcooliei, putea fi mai ușor aruncată pe spate și astfel ucisă.

În schimb ni se pare cu totul irrelevantă împrejurarea invocată de adresa Procuraturii Generale că victima a fost găsită pe treptele altele de beton din curtea locuinței sale, pe întuneric. Desigur este posibilă și o prezumție în sensul că victima ar fi căzut singură pe treptele de beton din curtea locuinței sale, dar tot atît de verosimilă este ipoteza că victima a fost împinșă de agresori pe treptele altele de beton a curții, ceea ce schimbă cu totul concluziile unei anchete obiective.

Lucrul cel mai curios în adresa Procuraturii Generale este faptul că în opinia redactorului acestei adrese nu ar avea nici o valoare probantă declarația numitului Carp, care a declarat în mod expres că el este autorul crimei. În schimb nu o valoare probantă absolută declarațiile care le-ar fi dat personalul de la spitalul unde a fost internată victima. Este evident în acest caz că redactorul adresei respective are două unități de măsură, diferite, atunci cînd apreciază probele care atestă existența infracțiunii de omor și, respectiv, atunci cînd apreciază alte probe ce infirmă această infracțiune.

Cît privește referirea la art. 69 C. pen. care stabilește condițiile în care de-

clarațiile invinutului sau inculpatului au forță probantă în procesul penal, este de înțeles că această dispoziție legală nu înăbușă în nici un fel forța probantă a declarației numitului Carp, care și-a recunoscut crime, ci doar impune organului de urmărire penală să-și extindă investigațiile pentru a căuta și celelalte împrejurări, existente în cauza de față, care se puteau corobora cu declarația invinutului Carp. În orice caz este proa comodă soluția de a susține că singura versiune posibilă a morții victimei este numai culpa victimei.

Raporturile de dughănie anterioare dintre victimă și prezumtivii agresori constituiau cel puțin un indiciu care să explice mobilul acestei crime, așa cum sustin cu stăruință rudele victimei. Nu ni se pare însă de demnitatea Procuraturii Generale să se afirme în finalul adresei sale că ziariștii în cauză ar fi ridicat (cităm) „la nivel de principiu bine cunoscutul dicton „in vino veritas”.

În strădania sa de „obiectivitate”, redactorul adresei Procuraturii Generale consideră că victima s-a aflat cu siguranță în stare de ebrietate și aceasta a fost cu siguranță cauza morții sale. În schimb atunci cînd este vorba să se analizeze critic recunoașterea prezumtivului criminal Carp, totul este pus pe seama „euforiei hablice”.

Este posibil ca ziariștii care a scris articolul în cauză să fi făcut unele ipoteze lipsite de temel probator pentru că nu a avut la dispoziție ansamblul probelor de care a dispus, se pare, autorul adresei Procuraturii Generale.

Pentru ca ziariștii în cauză să-și poată corecta eventualele greseli de apreciere, cea mai bună soluție ar fi ca, obținându-se aprobările „organelor superioare” competente, să i se permită accesul la dosarul de urmărire penală pentru ca, la rîndul ei, să-și poată face o impresie completă din ansamblul probelor existente și, eventual, să semnalizeze organului de urmărire penală, în scopul exclusiv al descoperirii adevărului, ce probe esențiale nu au fost administrate și care probe existente în dosar au fost interpretate într-un mod susceptibil de a naște îndoieli cu privire la veracitatea concluziilor respective. ■

„22”

DIN PARTEA COMITETULUI ROMÂN HELSINKI

În ziarul „Adevărul” au apărut comentarii în legătură cu un comunicat France Presse care citează Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului în România cu sediul la Paris a cărei documentare se bazează pe informații și dovezi prezentate de către APADOR — Comitetul Român Helsinki. Comunicatul se referă la respectarea drepturilor omului în România în anul 1990, aducînd în mod necesar în discuție și evenimentele din 13, 14, 15 iunie și problema numărului victimelor acelor evenimente.

Procurăm opinia și concluziile noastre care au fost prezentate în Raportul realizat împreună cu Grupul pentru Dialog Social se referă la 6 persoane al căror deces în cursul evenimentelor și rezultat al acestora a fost dovedit.

Totodată sînt cîteva declarații ale unor martori la evenimente cit și poli-cului video care pun problema unui număr mai mare de victime. Pentru elucidarea și mai completă a acestei situații investigațiile noastre continuă, urmînd ca în momentul în care sîntem în posesia unor rezultate definitive să le prezentăm.

8 martie 1991

COMITETUL ROMÂN HELSINKI

DIN ISTORIA S.R.I.-ULUI

În continuarea temeiului nostru lunar, începînd la 15 februarie, amintim cînd pe ce sărbători sînt aniversate Anului Pașii:

- 1. 15 februarie — Ziua femeii
- 2. 15 februarie — Ziua mamei
- 3. 15 februarie — Ziua copilului
- 4. 15 februarie — Ziua iubirii
- 5. 15 februarie — Ziua părinților
- 6. 15 februarie — Ziua profesorilor
- 7. 15 februarie — Ziua medicilor
- 8. 15 februarie — Ziua învățătorilor
- 9. 15 februarie — Ziua cadrelor medicale
- 10. 15 februarie — Ziua cadrelor medicale

Organizația este înregistrată la Ministerul Justiției în anul 1974, fiind înregistrată în lista din „Listina de Măsură a Societății Civile”.

UN AN DE LA PROCLAMAȚIA DE LA TIMIȘOARA

„Victoria va fi sigur de partea noastră întrucât istoria este de partea noastră”

Se împlinesc un an de când lozincile scandate de timișorenii în acei decembrie de disperare, de spaimă și curaj eroic s-au adunat într-un program simplu și firesc de înșănătoșire a societății noastre bolnave, epuizate de abuzurile unui comunism raspoce. În 11 martie 1990, cei care sfidaseră moartea pe străzile Timișoarei au făcut legământ să continue lupta, în forme pașnice, neviolente. Și nu și-au încălecat legământul. Lor li s-au alăturat, într-un sublim gest de solidaritate, milioane de români din toate colțurile țării. Pentru aceste milioane de oameni neliniștiți, încreșotați nu doar de bunăstarea personală, ci și de destinul României, Revoluția nu s-a încheiat încă.

Proclamația de la Timișoara a fost în zadar denigrată și răstălmăcită. Ideile ei, scandate din zeci de mii de glasuri între 16 și 22 decembrie, rămân în continuare imperative pentru viitorul României.

Timișorenii au cerut, încă din 16 decembrie 1989, „abolirea imediată a comunismului, ca sistem social totalitar și falimentar, și reînnoirea României la valorile autentice ale democrației și civilizației europene”. Ca răspuns, guvernării au ajuns până la apoteoză modelului chinozesc, care este un amestec de economie de piață și dictatură comunistă ferocă. Despoții „luminati” de la București încearcă disperată să salveze socialismul, adoptând cu mare prudență milioane din rezecția economiei capitaliste.

Timișoara a protestat împotriva înstăririi muncitorilor contra intelectualilor și studenților. Replica guvernărilor noastre cu zimbețe fotografice și amblii nestăpânite de putere a fost oribilul pogrom minoritaro-securist din 14-15 iunie.

Timișorenii l-au invitat pe toți sovini din România să vină la ei acasă, pentru a cunoaște un model de conviețuire civilizată între cetățeni de origini etnice diferite. Sovinii români și unguri n-au ascultat chemarea. Cu concursul interesat al guvernărilor, au pus la cale tragedia de la Tîrgu-Mureș, născând astfel încă o rană în istoria și așa zburciată a Transilvaniei. Până când majoritatea negovină a românilor și majoritatea negovină a ungarilor nu vor accepta să-și dezavuzeze public, fiecare în parte, minusculele, dar gălăgioasele grupări extremiste, în Ardeal vor domni tensiunea, confuzia, suspiciunea, toama și pace socială nu va fi.

Punctul 8 al Proclamației de la Timișoara a fost și continuă să fie nodul gordian al Revoluției române. El face distincția dintre revoluție și lovitură de stat neocomunistă. Cât timp foștii activiști ai partidului și foștii ofițeri de securitate vor refuza gestul de bunăsimț de a se retrage temporar din viața politică a țării, Revoluția nu va fi încheiată. În timp ce în Republica Federativă Cehă și Slovacă și în Polonia sînt în curs de aplicare principiile din punctul 8 al Proclamației de la Timișoara, în presa noastră neocomunistă s-a ajuns până la apoteoză activiștilor și securiștilor care au condus masacrele din decembrie 1989. Am atins astfel punctul limită al unei aberații istorice de proporții. Denigrarea eroilor și lauda călăilor nu mai pot continua.

Proclamația a cuprins propuneri esențiale pentru refacerea economică a României. A propus decentralizarea econo-

mice și administrativă a țării, ca primă măsură pentru revigorarea infrastructurii economice. Ca răspuns, timișorenii au fost acuzați că vor autonomie, federalizarea țării și chiar desprinderea de România. În același timp, în Platforma-program a FSN se propune nu doar descentralizare, ci chiar „autonomia locală”. În consecință, F.S.N.-ul dorește dezmembrarea României și nu timișorenii. De ce o face? Simplu: F.S.N. este vindut ungurilor. Nu contestă că nu avem nici o probă, important este s-o repetăm până la isterizarea naționaliștilor.

Proclamația a propus, de asemenea, o privatizare autentică și pe scară largă. Guvernării s-au străduit să ofere libertățile economice necesare cu o mină și să le ia înapoi cu două.

S-a propus, în urmă cu un an, atragerea capitalului străin, îndeosebi sub formă de tehnologie și materii prime. Replica oamenilor „de bine” a fost promptă: „Nu ne vindem țara”, după care au fost foarte uimii că investitori străini adevărați, nu escroci internaționali, refuză să se aventureze pe piața românească.

Proclamația a cerut inventarierea averilor foștilor privilegiați ai puterii, corupției și penuriei. Justiția nu s-a sinchisit și mulți dintre ei sînt astăzi proprietarii unor importante investiții private și vor deveni, miine, magnații economiei al României. Pe banii murdari ai corupției din era ceaușescu se formează sub ochii noștri o burghezie cu opeleții ascunși.

A fost propusă improprietărea lucrărilor fiecărei întreprinderi cu un număr de acțiuni. Sugerata a fost și ea ignorată, pentru a fi mai tirziu prezentată în trecut opiniei publice sub forma „variantelor Colocaru”. Ea este în curs de aplicare în Republica Federativă Cehă și Slovacă și în Ungaria.

Proclamația a exprimat apelul de suflet al timișorenilor către exilații români de a reveni în țară. În replică, „omaniții” de la București a reușit performanța celui mai mare exod din istoria neamului. Sute de mii, poate deja peste un milion de români, în majoritate intelectuali și muncetori superioari calificati, au părăsit și continuă să părăsească România. Primul motiv invocat de ei este pierderea oricărei speranțe. Această emigrație fără precedent a românilor este o catastrofa națională. Fața de care guvernării continuă totuși să rămână insensibilă.

Chiar dacă bilanțul este astăzi negativ și drumul spre lumină se dovedește mai lung decît ne așteptăm, victoria va fi sigur de partea noastră, întrucât istoria este de partea noastră. Cît despre persecuțiile politice tot mai dese și mai flagrant, ultima frază a Proclamației este un avertisment pe care Puterea ar trebui să-l ia în seamă înainte de a fi prea tirziu: După ce am înfruntat și am învins, fără ajutorul nimănui, unul dintre cele mai puternice sisteme represive din lume, nimeni și nimic nu ne mai poate intimidă. Cel care în decembrie '89 au îndrăznit să sfideze moartea nu se tem astăzi să înfrunte viața.

10.03.1991

(Cuvîntare rostită la mitingul aniversar din Piața Unirii din Timișoara)

GEORGE ȘERBAN

11 MARTIE

Pe 11 martie s-a împlinit un an de când Proclamația de la Timișoara există.

11 martie este o dată pe care urmașii noștri s-ar putea să o scrie cu majuscule și să o sărbătorească public, colectiv, și nu doar pe locurile, devenite sfinte, în care cei întotdeauna puțini și singuri au început revoluția, au îndrăznit-o, sau pe care, cine știe, să le fie frică și să o pronunțe altfel decît pe șoptite, în cea mai strictă intimitate, dovedindu-și „continuitatea” de mii și mii de ani pe aceste plajuri binecuvîntate, față în față cu virtuți pe care istoria le transformă, parcă pe nesimțite, în păcate.

Un an de când Proclamația de la Timișoara există în polida istoriei ce ni se face, căreia chiar și cînd i ne opunem parcă i-am da o mină de ajutor.

Cît de viu, de actual este azi acest text și în ce măsură a devenit el un „document”? Continuă el să ne reprezinte, or fi nevoie să fie încă și încă o dată proclamat?

Deși întrebările par retorice și răspunsurile — date, cred că o scurtă privire în noi și împrejurul nostru nu are cum strica, lor unele paradoxuri sper să fie bine înțelese.

Căci, să recunoaștem: am început să ne aniversăm înfringerile, care nu au existat ca victorii decît asupra noastră înșine, ca indivizi particulari, și asupra părții de umbră din noi, ca supraeu național. Ne aniversăm eșecurile și așteptăm ca minunea să se repete de la sine. Și, firește, ea nu se repetă. Paralizînd un gând al lui Paul Valéry despre poezie (și ce nu e poezie în revoluția română?), Dumnezeu nu dă decît primul vers. Restul „poemului” care poate fi istoria trebuie să-l facă oamenii, continuînd și încorporînd minunea în „proza” de zi cu zi. Minunile nu se repetă, oamenii sînt aceia care trebuie să le întrețină, să le facă posibile.

Să recunoaștem: Proclamația de la Timișoara nu ar fi trebuit, într-un plan ideal, în firescul idealului, să existe. Nu ar fi fost nevoie de ea. Textul Proclamației nu a făcut decît să consfințească, să ateste eșecul (din acel moment) al revoluției, deturarea și neutralizarea revoltei cu care aceasta a început, dirijarea violenței purificatoare, prin capilare mai mult sau mai puțin subtile, spre ținte false: dinspre ei, cei vinovați, spre noi înșine.

Proclamația de la Timișoara a fost o încercare de reluare, altfel, a revoluției, a fost materializarea ca text, sub forma unei carte, a cauzelor și scopurilor foarte clare, dar neexplicate, ce au dus la revolta. Era document clarificator al unui fenomen uman deosebit de complex și de profund care, dacă și-ar fi urmat cursul firesc, dacă ar fi putut să o facă, ar fi trebuit să producă nu Proclamația din 11 martie, ci Constituția noii României.

Conjunctural, Proclamația este lega-

tă de perioada — esențială — dintre 16-22 decembrie 1989 și 20 mai 1990. Presiunea alegeților, succesul de masă al manevrelor puterii, ineficacitatea, limitarea mișcărilor de stradă ca formă de protest au condus la ideea acțiunii prin text, un text admirabil conceput, sintetic, limpede, pe înțelesul tuturor. Revolta din decembrie (ca, de altfel, întreaga desfășurare de pînă azi a revoluției) a demonstrat și capacitatea ieșită din comun de verbalizare de acțiune prin text, luminată de cuvînt, dovadă a limpezimii interioare, a clarității mentale și sufletești, a puterii de conștientizare și întuire a sensurilor și contestelor acțiunii. Mișcările populare ce se înscriu în prelungirea revoltei din decembrie nu au fost niciodată oarbe, ci și-au exprimat întotdeauna, simultan, motivațiile și scopurile, deschis, la lumină. Gîndul, vorba și fapta nu au rămas niciodată datoare una alteia.

Proclamația de la Timișoara este astăzi, dintr-un anumit punct de vedere, un document. 11 martie, alături de 22 decembrie și de încă alte cîteva, reprezintă data unei victorii amănate. Spiritul Proclamației s-a resorbit în singele nostru sau s-a înălțat, vechindu-ne și așteptînd să-l intrupăm. Proclamația este, astfel, de actualitate cronică. Este actuală ca doctorie, privim înspre cuvintele ei limpezi și drepte cu vinovăție.

Proclamația de la Timișoara este una din formele de manifestare ale revoluției române. Ideile ei au fost ideile revoltei din decembrie și sînt, astăzi, parte din ideile Alianței Civice. Prin celebrul punct 8, amplificat în Piața Universității din București pînă la dimensiuni nu doar europene, ea i-a băgat în sperieți pe cei vinovați, care au reacționat violent și viciean. Proclamația îi privește de atunci cu reproș, neîncetînd să îi îmbărbăteze.

Proclamația de la Timișoara este însuși spiritul, esența Revoluției române, în forma ei de atunci și de acum. O treaptă, poate chiar singura, pînă azi, a progresiei noastre morale, a proiectului nostru de a deveni ceea ce, probabil, chiar sîntem.

Proclamația de la Timișoara a rămas, totuși, la Timișoara. Textul ei a devenit și continuă pe zi ce trece să devină acțiune concretă. Numai acolo pare a se încarna integral, numai acolo revoluția română pare a continua și altfel decît prin simpla (căci prizonieră a stimulului ce o provoacă) contestație. În mod constructiv, cum îi place puterii, cu ipocrie, să spună. Numai la Timișoara, pînă una-alta, revoluția română evoluează, se construiește.

La un an de la apariție, Proclamația continuă să se „scrie” la Timișoara, deși altfel, tot mai divers, cu altele și alte „cuvînte”.

Cum se (va) „scrie” ea la București și în restul României? În cîte locuri de pe cuprînsul țării a „bătut” data de 11 martie?

Dar aceea de 22 decembrie? ■

BOGDAN GHIU

ÎMPOVĂRAȚI CU DREPTUL DE OPȚIUNE

Ne era căpetenie necontestată. Și nu prin acele daruri de bătaie — hotărîtoare în doborîrea în stabilirea autorității la cei de-o șchioapă, dar de care nu-mi amintesc să fi uzat vrodată —, ci prin cu totul altceva.

Avea o maturitate peste vîrsta noastră de școlari ai primelor clase, o stăpînire de sine și o cumpănire ce le făceau să presimți în ei „seful”. Dar mai presus de orice, ea suprema dovadă a „bărbăției” sale, el putea mina și mînuia euși (i-a răbit de mic, dar smarta a vrut să se ocupe de o specie mai puțin nobilă, mult folositoare însă norărilor noastre existente din ultimii 45 de ani).

Nu știu cîți dintre copii care s-au dat pe derdeluș au putut beneficia de acel avantaj de a nu plăti cu șifilei și transpirații plăcerii, de numai cîteva clipe, de a fi „zburați” la vale lăsîndu-se în voia husecoasei pante. El bine, greu subțit se rezolva pentru noi elegant și „tehnic” prin aceea că Timu, mult ad-

miruț călăreț, adunîndu-ne pe toți, făcea din sănțelele noastre un lung șarpe tras de calul său pînă în capul dealului (după aceeași fîșed prin ea însăși o nouă aursă de delectare). Și așa, între Biserica Sf. Ien „Din deal” și Biserica Sf. Gheorghe „Din vale”, ostentivă Caransebeșului, ne lăsam pradă acelor plăceri pînă ne prindea înșorarea plecînd spre casile noastre reboșate de frig, un pic în plele dar fericiți.

Ne-am reînălțat după 40 de ani. Credeam că drumurile noastre, definitiv des-părțite, ne vor face să nu mai avem ce ne spune. Dar nu a fost astfel. Odată cu evocările și estuziunile sentimentale, am retrăit acel sentiment că ei, seful. Florentin Cărpănu, chiar dacă nu mai era Timu al meu, e acolo unde trebuie, ca autor al unei opere manageriale incredibile. Că în „condițiile” de atunci el era — respectat temut chiar, dar adorat — o adevărată anomalie, ceea ce avea curînd să-i

atrage învidia și fulgerele aceluiaș pigmeu ce se vedea singurul... Și era să-i coste cariera, sănătatea, ba chiar și viața.

Prefect al județului! Foarte bine. Părea în ordinea firească a lucrurilor. Stărua în mine totuși o singură îndoaială: se compară oare răspunderea unei gospodării, fie ea cît de cuprînsă, cum este COMTIM cu gospodăria TIM-ului care, numai ca județ (!), are a-și obloji rînille pe care, mai mult ca oriunde și cu moji-ocență ură, i le-a pricinuit genialul?

Aud acum eu stupeoare că, după ce a pus în fruntea progresului economic județului Timiș și Banatul, precedînd în mic dar nu în mai puțin semnificativ ceea ce și Guvernul avea să facă (privatizare, atragere de investitori străini, liberalizare a salariilor), apar voci (de unde?) care cer schimbarea prefecturii. Desigur nu îresponsabil și cu oricine și, oricum, cu unii dintre noi...

Nu stau să mă întreb acum care sînt motiunile unor astfel de manevre de culise dar ele sînt pe cît de obscure pe atît de luminoase rîie. Un top recent l-a desemnat pe Cărpănu ca fiind în ascensiune de popularitate (și nu numai pe plan local). Sentu rîu! Se face apel, asadar, prin diversivune populistă la denizoriul apetit al masei pentru schimbare.

Și-mi amintesc iarăși de alte vremuri ce se aseamănă de data aceasta — chiar

dacă nu pînă la identitate — cu nebuloasa noastră democrație în statu nascendi.

Dacă pînă în 1929 situația neprivilégiată a românilor din Banat le asigurase acestora o poziție (deci o opoziție) fără importanță isură, odată transplantați în peisajul politic poliarom al „alor noștri”, aceiași bănațeni s-au văzut dintr-o dată beneficiari dar și împovărați al dreptului de opțiune. Bunele obiceiuri însă, preluate atît din Regat cît și de la defuncta dualitate cezaro-crăiască, conștiau, în perioada electorală, din vizitarea imparțială a sediliilor partidelor și din gustarea de rigoare a papricașului solid udat cu pahare de rachiu. Și astfel, un concetățean al meu care, plimbat prin sat în căruță, își exprima în gura mare nu dilema Cetățeanului Turmentat: „Eu cu cine votez?” ci dorința hotărîită de a-l da jos pe chinez (pe primar). Întrebat dacă are ceva împotriva acestuia, a răspuns: „N-am nimic cu el, dar să-l mai vedem și pe altul...”

Și, uite așa, o luăm mereu de la început cu democrația. Am convingerea însă că bănațenii au învățat de-atunci și mai ales între timp cîte ceva dintr-ale spiritului civic. Dumnezeu să-și forească de discordie! Să-și aducă aminte că deviză le-a fost întotdeauna Concordia Iaz spirit al concurenței, emularea.

GEORGHE FIRCA

ACENTE

Andrei Pippidi

• Canonierele binefăcătoare

Jocurile televizantilor și piruetele opiniei publice ne dau uneori ocazia să contemplăm un aspect al naturii umane cituși de puțin ampat. De două ori până acum, în năma? zece ani, mi-a fost dat să văd mulțimi belicoase defilind cu pancarte și luzinci, cu portretul conducătorului iubit, topind de entuziasm pentru războiul pe care-l gociangose cu trufasă viclenie, omul a cărui icoană o purtau în procesiune. Ca, după aceea, să se aleagă praful de armată sau de țară angajate în această aventură a șantajului militar. Unde au dispărut pumaș, strinși care se ridicau amenințător asupra „imperialismului” britanic sau american?

Mai țineți minte că a fost odată un general în Argentina? Fanfaronada lui Gualtieri, ca și aceea a lui Saddam Hussein, sîcă o lume întreagă. Atunci, în „Știința”, insulele Falkland au fost răbotezate la tuteala Malvine și uzurparea a fost salutăată la București ca un episod al luptei de „eliberare”, deși localnicii nu ceruseră deloc să fie eliberați. Mai deunăzi, în presa noastră, ce libera ce e, și-au făcut loc destule critice față de guvernul Roman pentru sprijinul acordat coaliției în războiul din Mesopotamia. Era inevitabil ca reflexele vechi, stimulate de petrodolari, așa de bineveniți în acest moment de privatizare, să protesteze contra despărțirii latziilor de la Dunăre de arabii de pe Eufurat. Cele două fluvi se întâlnesc peste, în paradisa potrivit unei legende medievale dar ce legătură să fie oare între cauze naționale așa de diferite? Așteptăm răspunsul în numărul viitor al revistei „Europa”.

Între timp, convenent în rătăcirile care-l împinse în primele rânduri ale adulaților lui Ceaușescu, demnul Dan Zamfirescu a avut încantația de a ne amenința cu „răzburarea mortului”. Citescă căvea (în „Sansa”, organ al unei minuscule „măscări neoliberale”) alurelele apocaliptice desore „al treilea război mondial” care, după autorul respectiv, are rădăcina istorică de a pedepsi „aroganta yankee”. Alăturarea dintre premeditatele Statelor Unite și Hitler caracterizează nerușinata confuzie a valorilor pe care eteva scriitor dezaxate încearcă s-o propage. Viventă nostalgic, trebuie să-l cuprindă odoare după vremea trecută fără istorizare cînd își făceau de cap!

Noi celalți nu ne sfîm să ne declaram bucuria că sîntalul forței n-a reușit. Victorii din Golf e o biruință după lege, a dîcîi demnitate. Diferența dintre Hitler și Bush nu e alta decît aceea dintre Saddam și Gorbaciov, și o diferență de dicatură argentiniană și „doamna de fier” și primii erau, înainte de a cotopti teritoriile străine, krahii propriului lor popor.

Nu e de mirare să ne gîndim cu recunoștință la inteligența oamenilor de stat francezi care au înfruntat impopularitatea și au răbdat umilirea ca să nu extindă războiul la vecinătatea unei catastrofe. Dreptul triumfă uneori datorită celor oamnici. Sabia soare rămîne în teacă dar țeva să nu lăzască.

În cursul marilor prefaceri pe care le trăim oamenii vor înțelege să sperăm că — exorese a liberalismului care a făcut posibilă înfrîngerea lui Ceaușescu — „diplomația canoniorelor” nu era un lucru așa de rău.

ACENTE

Bedros Horasangian

• Porumbul hibrid și cracarea catalitică

Ca tot românul imparțial care citește ziara din zorii și pînă-n noapte, parcursen și noi desul metei pătrali umbluți cu hăce mici și mitilele. Vrînd, nevrînd, ne lovim de lucruri interesantissime, altele mai puțin. Uneori încetă și

atrag de la bun început numele semnatărilor, altelei subiectele sînt cele ce animă și așa încordatele noastre stări interioare. Gata și pregătite să decolize escadrile întregi de bombardiere B-52 ale fuziilor, nemulțumirilor, acuzelor și așa mai departe. Sub semnul lui „banditi”, „cremenali” și întregul arsenal chimico-bacteriologic al tehnologiilor, numite azi „de virf”. Ceea ce, mai ferit, erau considerate doar „avansate”. Unde „bateri” noi însă azi telegrafii micilor noastre considerată? Luat la bani mărunți, un interviu dăruit Opiniei studențești — dar și întregului popor — de către dl. Silviu Brucan ne oferă amănunte nu mai puțin semnificative. Cum economia și finanțele țării se găsească în clipa de față în anahie, experiența de viață și muncă pusă în slujba patriei de cunoscutul politolog ar trebui musai valorificată. Mărturiseste dl. Brucan: „Principalul meu mandat cînd am fost trimis (ca ambasador la Washington, nota mea, B.H.) a fost să procur cea mai avansată tehnologie americană în agricultură și industrie”. Iată un lucru nou: nu știam pînă azi că diplomații români au în principal astfel de misiuni. „Și ati reușit?” „Începă reporterica incisivului săptămînală Isecan. „Eu cred că da”, conștînd dl. Brucan, bine așezat în faldurile glorioase ale trecutului. „În agricultură s-a realizat o colaborare strînsă cu celebrul fermier american Roswell Garst, care a adus (?) în România porumbul hibrid și chimizarea producției agricole (cum adică?). Intruchipate în stațiunea experimentală Fundulea, modernizarea utăzului agricol, prin cumpărarea unui set complet de mașini agricole, zece la număr, care au fost apoi copiate (?), adică nu s-a luat nici un fel de licență (?) în uzinele noastre — în special mașini de recoltat porumbul”. Rupem aici fraza proușiană ca să facem loc unor nedumeriri — cel puțin! — adică dezvoltarea producției de „tractoare la Brasov și a celei de utăz agricol de la „Semănătore-București” se bazează pe un furt de tehnologie? Nu ne vine să credem, să fie chiar adevărat? Afirmățiile curg lin și majestuos ca un raport de activitate plin de succese. Să vedem ce mai urmează. „Îar în industrie, uzina petrochimică de la Brazi, prin care România a devenit a treia țară din lume care posedă tehnologie de cracare catalitică a petrolului. Aceasta a fost realizată prin relații strînse (?) cu inginerul american Keith, care conducea o companie specializată în construcții de uzine petrochimice. Aici vine o poveste

Stema din sigiliul lui Mihnea Turcitul (1587)

interesantă. Aranjamentul pentru construirea uzinei de la Brazi s-a făcut prin ocălire legilor americane de atunci (subligația noastră, B.H.) care în erzeceau transferul tehnologiei avansate în țări comuniste. Contractul cu inginerul Keith a fost semnat la ambasada noastră din Paris (cum așa?), în valoare de 20 milioane de dolari, iar piesa principală, de platină, a fost adusă de la Washington prin curierul diplomatic. Cînd Departamentul de Stat al S.U.A. a afla de construirea uzinei de la Brazi, inginerul Keith a fost dat în judecată pentru încălcarea legilor americane. I s-a interzis să mai facă, timp de zece ani, contracte cu străinătatea”. Comentariile devin de prisos cînd derularea palpitantului „transfer” de tehnologie continuă cu voicune. „De ce a riscat Keith și a construit la noi, încălcînd legile americane? Ce interes avea?” „Întrebă iar Opiniei Studențească prin vocea Dorinei Blăgu. „Mă sîcîșcă să fiu lipsit de modestie”, răspunde dl. Brucan. „Fiti”, aruncă mingea peste filele reporterului. Acum vine momentul culminant, ca în „Nunta lui Figaro”, tot ne găsim în anul dedicat lui Mozart. Dl. Brucan desăpînă: „Eu și soția mea am realizat o legătură (oare unde am mai auzit noi limbajul acesta cu „legătura superioară”?) foarte strînsă cu acest inginer. El avea o fermă în Pennsylvania, pe care o conducea nevastă-sa. Avea obiceiul să ridă, spunînd că ce ciglă el în industrie, ea pierde în agricultură. Aproape în fiecare week-end mergeam la el. Aveam un gofer pe care-l chema Mititelu (de reținut, B.H.) și care era un mare bucărar. Pregătea sarmale și mititei, ne duceam la el la fermă și făceam o masă la care invita pe toți vecinii lui; duceam și lere negre, care atunci erau cele mai bune, țuică și vin românesc și făceam niște mese de mergea vesten. În felel acesta s-au realizat între noi relații atât de in-

time, încît el a acceptat să-și asume riscul, a aranjat ce utăzaje principale să fie furnizate de firme subsidiare din Franța și Germania, apoi a venit la București și timp de șase luni a stat în palatul fostei principese Ileana și acolo a proiectat, împreună cu specialiștii români, uzina de la Brazi”. Apreciem sinceritatea d-lui Brucan dar ne ulmește nonsalanța cu nuanță cinică. Se poate accepta ideea de spionaj economic sau furt de tehnologie chiar dacă subteratul este „patriotic”? La urma urmelor Sir Anthony Blunt, ca și George Blake, Silby, Anthony Burgess, McLean n-au fost tot dominați de „îdosuri înalte”? Și ce să ne pierdem în răsuceli de constiință: care piașarea citorva zeri de „mititei” — de la, deja fatnosul, Mititelu! — n-ar rezolva atîcea și atîcea chestiuni arzătoare ale economiei și finanțelor românești? Se pare că metoda e eficientă, rămîne să găsim hibridii potrivii și momentul prielnic cracării. Noroc bun, domnilor! ■

ACENTE

Andreea Pora

• Noi, voi și ei

„Noi” ne-am început cariera de destabilizatori încă din primele momente ale revoluției. Ne-am început-o, punîndu-ne întrebări. Nu neșpărat pentru că am fost mai suspicioși sau mai deștepti decît alții, ci pentru că am ținut ochii ceva mai deschiși. Poate dintr-o teamă mai mare de moarte. Iar atunci cînd vezi, te și întrebă: cine s-a aflat în spatele urușului, ca de tunc, ce se revărsa prin una din stații în timp ce vorbea Ceaușescu, sau cine era individul mărunțel ce aduna semnături pentru nu știu ce front în noaptea de 21 decembrie? Nu ne-am întregat însă, cum de a izbucnit Ceaușescu să fugă, nici cine „a tăiat conductele de gaz sau a otrăvit apa la C.C.” (așa ni se spunea atunci). N-am făcut-o, pentru că totul părea foarte logic. Securității! Eram „noi” și „ei”. Fără dubii, ciar-obscurezi sau complexe de vinovăție. În timp ce silăteam chiricii și strînși unul în alții sub primele și cumplitele rafale de mitralieră începute la ora 17.00 pe 22 decembrie, ne miram de ce nu murim. Ne miram și de glasul ce se auzea (fîc?) strigînd în microfonul de la balcon: „Nu părăsiți piața!”. Dar noi am fost mai lași decît cei de acolo din balcon și în citeva minute, călcîndu-ne în picioare, strivînd femeii și copil, am reușit să fugim din piață. Atunci așa am crezut, că noi, cei o sută de mii care am fugit sîntem lași, iar cei din balcon — eroii, pentru care frica este doar un pahar cu apă rece. Am fugit și pentru că ne-am întregat cine vrea să ne omoare pe noi și nu pe ei. Era mult mai simplu. Dacă ar fi stat și ei sub semnul aceleiași întrebări, n-ar mai fi strigat: „Rămîneți pe loc”. Dar știau ceva în plus.

Destabilizatori oficiali, cu carte de muncă, am devenit pe 23 decembrie la mîngul anticomunist. Atunci ne-am împărțit pentru prima oară în „noi” și „voi”. Împărțire încă neclară, ca într-o familie ce își dă cu părerea asupra viitoarei mirese. Noi strigam: „Jos comunismul!” și voi făceai cordonne pe străzi convingînd lumea să nu meargă acolo pentru că li vor impune „terocistii”. Voi spuneai: „Așa s-a transmis la televizor”.

Mai tirziu ne-am întregat alături de doamna Dolna Cornea: „Cine ești dumne-nea, domnule Hlescu?” În ignoranța noastră politică (unii, auziseră de numele lui dintr-o „Românie literară” din '87, unde dînsul făcea apologia preșteroișkă) ne-am întregat și cine sînt Roman, Voican și toți cei care se inghesuiau cu aviditate în fata micului ecran sau ce căuștau acolo lingăii celebri cu discursuri pentru națiune? După un timp ne-am lămurit. Voi vă extaziati în fata pulvărului și răgușelii prim-ministrului, în fata zimbetelor și promisiunilor. A apărut inteligența și sinceritatea. Pentru că ștacheta noastră rămăsese la nivelul „clanului”. Uitați că între o hienă și un lup este, desigur, o mare diferență, dar și o uriașă trăsătură comună. Ambii sînt carnivori și atacă în haia.

„Voi” și „noi” am devenit dușmani pe 28 și 29 ianuarie. Noi strigam tot „Jos comunismul!”, revoltați de schimbarea la față a adevărului. Intuiam caclalmaus și presimțeam cenusul însingurat al zilelor ce vor veni. Voi ați răspuns „apelu-lui”. Cu fanatism, isterie și bile. V-ați apărat idolul poleit cu speranțele, naivitatea și inconștenta voastră. Vi s-a dus vestea peste mări și țări. „Vrem pielea lui Coposu”. „Străinii, afară din țară!”. „Nu vrem patroni și moșieri”. Att estigat atunci bălăla minciunii și a orbirii. Și încă multele altele mai apoi.

Pînă în 16 iunie. După care ati început să vă treziți, să vă rușinați poate. Pentru că mînerii toți ai voștri erau. Tot voi l-ați aplaudat și ne-ați arătat cu degetul: „Prînde-l și p-asta”. Dar nu cred că

oamenii stîlciți în bătaie, femeia gravidă lovită cu picioarele sau Arhitectura și Universitatea devastate au fost prețul înțelegerii. Al recunoșterii greșelii, chiar și în tăcere. Ci magazinele goale, cozile la care stăteau iarăși ore întregi, scumpiriile, spectrul somajului. Pe voi v-au lovit toate acestea. Pe noi mai puțin. Pentru că le așteptam, le prizeșesem. Ajunsesem chiar să dorim suferința, deși știam că și copiii noștri vor răbda de foame și frig, pentru ca voi să vă treziți. Eram conștienți că numai suferința ne va apropia din nou. Și așa a fost. Iarna ne-am petrecut-o alergînd umăr lingă umăr după mîncare, inghesuindu-ne și injuriînd în magazinele aglomerate, revoltîndu-ne în fata detergentului și hîrtiei igienice în doi, numărînd înspăimîntați cei 50”. Toti, și voi și noi, blestemînd hănosul „liniștit” în care ne-au aruncat aleși și nealesii poporului. Orbii și nelămuriiți au rămas foarte puțini.

„Ei”? Sînt fiii, nepoții, rudele, protejații sau neagrații foștilor. Nu sînt marii minjiți. Ci micii ticăloși și mediocritatea nomenclaturii. Ceaușescu a fost doar dopul ce a sărit de la stîcna cu comunistii. Prima jumătate de pahar a fost vărsată întru memoria răpasului, dar restul conținutului a fost turnat cu grijă în mai toate paharele de pe masa puterii. Foștii miniștri cu scaune ceva mai mitilele au fost numiți ambasadori sau atașai diplomatici, secretarii de partid sau cu propaganda sînt consilieri, iar cei din umbra partidului, sînt, unii prin parlament, alții directorii de fabrici. Toți aceștia fac ceea ce știu. Uneori mai învață din mers legile privatizării. Ei sînt aceia care, chiar dacă nu au pus întreg umărul la susținerea comunismului, cu o mină sau un deget tot l-au sprînjit. Așa cum sprînjîă acum „democrația originală”.

„Ei”, activiștii, securiștii, fripturiștii și puternicii actuali sînt copia fidelă a ceea ce au fost pînă la revoluție sau a celor care le-au fost maestrii. Mint, pozează în „unicate” tehnocrate, votează și aplică legi ceaușiste, strigă de formă împotriva corupției și se ascund în vorbe ca într-o armură. Mina lor este obligată mai mult cu bicul decît cu îndemnarea hățului. Iar mîntea turnată în matritele roșii nu are resorturile necesare schimbării. Un exemplu elocvent este raportul Roman, ce abundă de „strategii viltore”, fraze umflate, declarații de principiu, dar nu oferă date și explicații concrete asupra situației economice. Și nici rezolvări. O dare de seamă ceva mai elevată, dar în care zgomotul limbii de lemn bubule ca o tobă dezacordată.

Granița dintre „ei” și „noi” a redevenit clară, iar în curînd va fi de netrecut. Putem spera doar că numărul dezertorilor dinăpre „ei” se va mări. Dezertorii în care ne aflăm este rezultatul lipsei lor de credibilitate. În continua creștere și ireversibil. Căci orice ar face „ei” după anul acesta de minciuni, amînări, sârăcie, corupție îngăduită și discordie socială provocată, orice nouă preschimbare la față, chiar și în sensul dorit inițial de noi, nu ar reuși să anihileze suspiciunea și nelcrederea aproape generalizate.

Un lucru a devenit însă evident pentru ambele părți. „Ei” fără noi nu pot supraviețui. Noi, da. ■

ACENTE

Halász Anna

• Vrăjitoarele

Ce fel de creaturi puteau să fie vrăjitoarele lui Macbeth? La întrebarea asta se pot da și s-au dat diferite răspunsuri. Că doar Babele Cloante din ilustrațiile povestirilor fraților Grimm ar fi ridicole pe o scenă contemporană; și nu-mi dau seama în ce măsură ar fi mai convingătoare acele frumoase, deochete și superficiale, pe care le-am văzut în serialul Shakespeare (BBC). Deoarece nu este admis să uităm, că Macbeth pînă la întâlnirea cu vrăjitoarele, este un om pur, erou în luptă, supus cinetii și credințioasă al bunului său rege. Fără acest punct de plecare, tragedia n-ar exista. Prezicerea vrăjitoarelor va trezi în sufletul său dorința de mărire, care-l va împinge spre crimă.

Cine poate trezi deci ambția de ucigaș în sufletul unui om pur? Niște babornite urite, stăfide, croncănitore și stridente? Da? de unde. Niște pipite proștute și excesiv de cochete? Nici pe atît. Că vom vedea doar mai tirziu: Macbeth își lubeste totia cu o fidelitate necondiționată — chiar și în criminalitate, în păcatele săvîrșite laolaltă.

Motivata creditului, câștigarea incredulii are deci aici un rol decisiv. Iar în momentul întâlnirii, Macbeth este un om cu integritate morală, un suflet curat. Ce altceva l-ar putea impresiona și impulsiona, decît puritatea? Cred, de-aceia, că vrăjitoarele — capabile, ca și zinele, de orice transfigurare — l-au întâmpinat pe Macbeth cu zimbetol blînd și dulce al unor sotoare cumsecade, dragute, de-

NOI ACCENTE DE ISTORIE POLEMICĂ

Observațiile și categoriile de informație care urmează să se facă sunt necesare în situația în care, chiar cu lămuririle nedorite ale Comitetului director al revistei „22”, articolul recent al domnului Pavel Câmpeanu a strâns nedumeriri și a provocat unul mare număr de cititori justificate reacții.

Am motive să cred că autorul articolului are, cu o largă parte a publicului, nevoie de precizarea unor detalii — puncte de reper și, sper, de ancorare a raționamentului în comparația (până acum, echivocă și subiectivă) „între pălărie și coroană”.

Ce spune, de pildă, dl. Câmpeanu despre perioada domniei lui Carol al II-lea, stabilind un raport, poate exagerat, între personalitatea regelui și fenomenul al cărui contemporan a fost, este numai parțial exact. Pașnica și rapida lovitură de stat din iunie 1930 a fost pregătită de oameni cu real rezumate de conștiință civică, precum Gr. Iulian, C.V. Bibescu, Gh. I. Brătianu și alții, care, îngrijorați de evoluție, izolată și numeroși ofițeri rămași devotați, au sperat contactele cu principele. Despre entuziasmul cu care l-a primit populația se află ample lămuriri în presa vremii.

Este adevărat că „decenul domniei lui Carol al II-lea s-a caracterizat printr-un grad neobișnuit de imoralitate”, dar este o afirmație prea generală. Imoralitatea sporise încă înainte, generată de comportările politicienilor și ale investitorilor financiari, în ambele cazuri motivat fiind același: dorința de putere și aucterea după beneficii materiale. De aici au derivat și ilegalitățile și complicitățile. Alerman era faptul că partidele politice, conducătorii acestora, nu neascultau tot mai des obligațiile lor civice și au tolerat (fînd puțin spus) aceste mocururi, repede răspindite în întreaga societate.

Afirmatia că „înarmarea țării se transformase într-o afacere de familie a moșterii regale” conține cam 25% adevăr. În posesia unor afirmații emise în epocă, preluate apoi de propaganda comunistă iar acum răspindite de zelatori ai lui I. Antonescu, armata română (terestră, aeronautică, marină) a intrat în război (1941) echipată și înarmată de guvernul și organele de resort ale regelui Carol, multe comenzi ale acestora continuând a fi livrate încă și după aceea. Că dotările erau adeseori cantitativ insuficiente este purul adevăr, dar din alte cauze. Abia prin iarna 1941—1942 și în anii următori Antonescu a recurs la furnituri din Germania, Elveția, Italia și din Franța ocupată, dar nici atunci atinșind cantități realment mari. Armata noastră a fost servită în principal de industriile de specialitate din țară, create sau adaovate sub domnia lui Carol al II-lea.

Dl. Câmpeanu spune că „regele ordona asasinarea adversarilor săi”. Cînd face o asemenea afirmație, autorul trăiește în spiritul „legiunii” ca și în acela al anilor republicii „populare” sau „socialistă” (constatarea acestui spirit comun este grăitoare). Dar simpla omorire a unui om, pe atunci, provoca explozia întregii presei. Ce ar fi făcut ziaristii de atunci în fața pogromurilor și alor „soluții” similare de după 1940, sau a decapitărilor savante de regimul comunist? Uciderea lui C.Z. Cobrescu și a acolitilor săi sau a asasinilor lui Armand Călinescu, toți autori sau părtași la crime, este drept că nu a respectat legile, dar viza oameni dovediți ca periculoși pentru siguranța statului. Vorbind de asasinii, moartea și-au atras-o ei înșiși, prin ce făcuseră și făceau. Mai vinovați de aceste acte brutale de lichidare au fost partizii nazisti și chiar guvernul german, ale căror interese erau bine cunoscute. După cum, în septembrie 1940, prin intermediul legiunilor și generalului Antonescu dar și direct, au provocat lovitură de stat mentală, în realitate, a eliminat un om (Carol al II-lea) care devenise un obstacol esențial în calea programului politico-strategic german.

Se impune efort de informare adevărată pentru cunoașterea celor două perioade din viața regelui Mihai în România, cea dinaintea de 1940 și cea care a urmat până în anul 1947. În ce-l privește pe dl. P. Câmpeanu s-ar părea că s-a mulțumit cu ce a găsit scris, desi pînă în prezent, mai tot ce a ajuns la tipar conține mistificări, minciuni deliberante, dovedind o orientare imprimată încă de la ajungerea la putere a comunismului și reactivată de la începutul deceniului '90 (oameni prevăzători).

Nu aici și nu acum i s-ar putea oferi domnului P. Câmpeanu informația ce-l însoțește. Îl incumbă direct acest efort. Dacă vrea. Ca stare, voi trece în ceea ce just numește dinșul aceste „momente de răscruce ale istoriei țării”.

Mă voi întoarce la ziua de 10 mai 1940, în București. Cerul era înnoirat. Tradițională paradă, însoțită de armata aflându-se în dispozițiile din spatele fronturilor, urma să aibă de astă dată un caracter simplificat, simbolic. Fără desfășurarea de forță de pe cîmpul Cotrocenilor, ci limitată la o scurtă defilare pe Calea Victoriei. Or, încă din primele momente în imensa mulțime adunată în fața Palatului și pe străzile dimprejur se zvonise că în Occident se întimplă „ceva”. La orele 10, regele Carol, însoțit de Marele Voievod Mihai, ambii în înfățișare de campanie cu căasa, a ieșit și s-a îndreptat spre modesta tribună lipsită de gard. Fața regelui era încruntată. Așa s-a păstrat în timpul parăzii și tot așa a rămas cînd s-a retras în Palat. Lumea nu prea știa de ce, însă ei știa...

Încă din zori, la Marele Stat Major, la alte organe ale Armatei, la Externe, telefoanele erau tot timpul ocupate iar telegramele circulau fără răgaz. De la granița germano-olandeză, la Marea Nordului, și pînă la cea franco-elvețiană în Alpi, se declanșase cea mai mare ofensivă din epocă, bazată pe cele mai moderne mijloace și aplicînd concepții operationale cu totul noi. În primele 5 zile a existat credința că franco-belgicei vor opri avalanșa germană: a fost „bătălia frontierei”. Dar pe urmă... La 23 iunie s-a încheiat armistițiul dintre Franța și Germania, care ocupase Olanda, Belgia și peste 50% din teritoriul francez. Întreg spațiul european de la coastele Mării Nordului și Mării Mediterane la sud și cu Marea Baltică la nord, pînă

la frontierele sovietice, română și iugoslavă la est și sud-est, a ajuns sub dominația germană.

Iar la noi? Încă de la 11 mai, guvernul Tătărescu a fost larg romanizat, ivindu-se în noua formație câteva personalități cu orientări pro-germane¹⁾, iar la 23 iunie chiar doi legionari! A fost un prim act de subiecțiune al regelui Carol la insistențele lui G. Tătărescu. În care timp, presiunile diplomatice — asortate cu amenințări militare — ale Ungariei și Bulgariei, împedeau aprinse de Reich, s-au agravat. Ducă, pînă prin mai 1940 nu se înregistraseră și semne din Răsărit, după aceea slujii radiodifuzare și știri militare au început să apară în iufe radentă.

La 23 iunie 1940 a sosit primul ultimatum sovietic cerîndu-ne evacuarea imediată a Basarabiei și a Bucovinei de nord. Orientarea inițială a suveranului a fost pentru rezistență armată. Dar, în Consiliul de Coroană, majoritatea participanților, inclusiv președintele Consiliului de Miniștri — G. Tătărescu — și șeful Marei Stat Major — generalul Fl. Tonescu — au insistat asupra imposibilității unei rezistențe de durată în fața efectivelor și mijloacelor sovietice. Cu Franța „ceasă din joc” și Marea Britanie luptînd singură pentru prinzii-i conservare, nu mai exista vreo speranță de sprijin din exterior. Regele a fost nevoit să accepte, pentru a evita o catastrofă națională. A urmat scrisoarea către rege a generalului I. Antonescu înscrisă cu exagerări și chiar neadevăruri și înocenta unora din spusele sale la audiența ce — tatru — i se acordase. Din acel moment, lui Carol al II-lea i-a fost clară manevra germană. Pe termenul pactului cu Uniunea Sovietică, din septembrie 1939, și a anexelor semnate ale acestuia, guvernul Reichului a colaborat la demantelarea României. A favorizat apoi agresivitatea protentilor maghiari (și bulgare) și destabilizarea internă.

Știind că un guvern germanofil îi va domni pe naționali, regele Carol a investit în 4 zile 1940 pe I. Ciurgu, al cărui cabinet a însumat 5 legionari, 13 progresiști, 8 neutri sau „neolitici” (civili și militari), la care se adăua premierul, program notoriu. Pentru intențiile Germaniei nu era, însă, de ajuns. Au început, deci, acțiunile teroriste legionare (atențate, încreștări armate, incitări la revoltă), iar conflictulul sech român-maghiar i-au oferit „arbitrajul” care, la Viena, s-a dovedit a fi nur și simplu un diktat. Acesta a dat o lăumătate de satisfacție Ungariei și prin forma de cîntare a Transilvaniei, a împolitit și „pană strategică” în vederea atacării României (trămasă, chipurile, încă liberă).

S-a ajuns, în primele zile de septembrie, la înscenarea din Piața Palatului, și la trimțterea programului Valer Pop care i-a recomandat insistenț regelui să cheme la guvern pe I. Antonescu, a cărui acțiune, atunci, s-a desfășurat în trei timpi: primul: discuția, auzirea — de către rege — a formării guvernului, refuzul acestuia de către Antonescu, preluarea de către el a unor prerogative regale; al doilea timp: pentru câteva ore dispariția lui Antonescu (**); al treilea timp: revenirea lui la Palat cu o scrisoare în care ceres abdicarea. În același timp creștea în stradă tumultul bandelor, cu strigăte antimonarhice la un mod general, focuri de armă etc. spre impresionare. Aceste elemente ale zilei de 5 septembrie 1940 oferă lesne concluzia existenței planului elaborat.

Or, tîind seama neapărat de starea de spirit reală a populației, în Capitală cit și în provincie, devenea evident că se căuta nu doar eliminarea unei persoane (regele Carol) ci obținerea unei stări generale de destabilizare, în scopul de a crea condițiile de instaurare a unui regim legionar (care, în intențiile germanilor, reprezenta „forma optimă”). Cum, însă, fusese utilizat ca „vir de lance” I. Antonescu, și cum observațiile nazisti răspîndite în Capitală și în provincie au raportat că un acord al maselor pentru regimul „total legionar” nu era încă realizabil, conducerea de la Berlin a optat imediat pentru o formulă intermediară cu menținerea monarhiei și un guvern format de Antonescu, sub firma de „stat național — legionar”, urmînd ca ulterior să se „reacă la etapa a doua, cu eliminarea lui I. Antonescu și instaurarea unei conduceri exclusiv legionare, sub îndrumarea Reichului.

Instăpînirea totală asupra României (platformă strategică de prim ordin și rezervor economic esențial pentru Germania) nu se putea finaliza decît prin eliminarea monarhiei, care era atunci unicul polarizator real al opiniei publice românești. Marele Voievod Mihai a deșus jurămîntul pe Constituție la Palat în fața parohului bisericii Bradu, în fața dimineții de 6 septembrie 1940. Cum, din cauza grabei în care se desfășurau toate acestea, ca și din cauza unor discuții cu legionarii, care chiar atunci au dovedit că existau deosebiri de păreri și intenții între Legiune și general, (***) acesta a cerut echipei Ciurgu (demisionară) să măi gireze citva timp afacerile curente ale statului. Ca stare, contrar afirmației domnului P. Câmpeanu, „statul” care în septembrie 1940 îl recunoscuse pe Mihai I monarh al României nu era încă cel „național-legionar”.

Statul „național-legionar”, constituit în zilele următoare, a fost oficializat la 14 septembrie 1940 prin formarea guvernului cu generalul I. Antonescu „conducător al statului, președinte al Consiliului de Miniștri și ministru al Apărării Naționale” și cu Horia Sima „ministru secretar de stat, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri”, cabinetul cuprinzînd nouă legionari, nouă „specialiști” civili și cinci militari (nepolitici). Iar cum, prin actele încheiate anterior fusese deja stabilită poziția noului monarh, regele nu a fost o „emananță” a regimului legionar.

În ce privește intrarea în țară a trupelor germane, nu regele Mihai a cerut-o. Nici n-ar fi putut în condițiile situației sale legale. Voi aminti un fapt văzut direct de numeroși români: atitudinea suveranului pe toată durata parăzii trupelor germane, ce a fost obligat a le primi în București pe geseaua Jianu (azi Bulevardul Aviatorilor), spre sfîrșitul lunii octombrie 1940, a fost într-un totu grațios. Privirea sa era permanent încruntată, cu o expresie de netă detașare față de tot ce se întimpla atunci, acolo, în îngădui a

confirma personal aflîndu-mă, împreună cu alt căsărad militar al meu (Rădulescu) în apropiere și observîndu-l neînțeles. Datorită contactelor sale cu ofițeri români, ei au putut constata permanent comportarea sa strict rezervată față de „aliții” germani. Ca și mai tîrziu în raporturile cu sovieticii, regele și-a respectat joar obligațiile protocolare. Cît privește „colaborarea cu fascismul autohton” ar mai fi de menționat un episod adeseori răstălmăcit. Să le spunem lucrurilor pe nume. În preajma suveranului se afla și marele M. Tomescu, ofițer bine pregătit, care îl fusese instructor din anii 1930/36. Din păcate, Tomescu avea simpatie pentru legionari. Cu prilejul rebeliunii acestora, Tomescu a căutat să-l influențeze pe rege în sensul ajungerii la o împăcare între legionari și noul „conducător”. L-a adus, chiar, să creadă că o intervenție personală a sa ar putea obține acel rezultat, convingîndu-l să plece din Sinaia la București. În acest scop, Generalul Antonescu a protestat imediat, iar regele nu l-a contrazis și nu s-a mai dus. De altfel, crimele abominabile din luna noiembrie 1940 și cele întimplale cu prilejul rebeliunii i-au lămurit definitiv pe suveran în privința legionarilor. Alți Aluzia domnului Câmpeanu are un caracter net „adentios”, inspirată fiind, dacă nu de afirmațiile lui I.C. Drăganu, cel puțin de compilația istorică Mușai—Ardeleanu, apărută sub patronajul C.C. și P.C.H. Ajung acum la „rolul istoric pe care Mihai I și l-a asumat în vara anului 1944”. Rolul s-a constituit, treptat încă din toamna anului 1941 — după episodul Odesa, iar acțiunea, firește de maximă discreție, pornind prin sondaje, a evoluat lent dar neîntrer. Contactele lui I. Maniu cu Aliații, prin radio și entuzi, au avut rosturi indiscutabile, dar pînă în primăvara 1944 nu păstrau o eficiență curvă limitată. În schimb, cel care, inaugurînd din 1943 contactele interne, a trecut la pregătiri concrete în vederea răsturnării dictaturii antonesciene și a eliberării Transilvaniei de nord, a fost regele Mihai. Cu ajutorul a doar 57 (± 2) militari și civili români — de la cei mai „mari” la cei mai „mici”, colaborînd și trei ofițeri britanici (SOE — oficial captivi). Dacă ar fi știut Hitler D... A existat, însă, esențială, aderența totală a unui popor pe atunci încă deșus de trează, la hotărîrea conștientă, neîntărită de cîntări, sau pertracțări a suveranului

★

La remarcile faplice enunțate mai sus (cu unele lărgiri informaționale fără de care mulți cititori nu pot înțelege corect conjuncturile unei desfășurări), încerc și câteva adăugiri strict personale.

O monarhie constituțională, în zilele noastre, nu se poate compara cu una dinaintea de anul 1940, din multiple puncte de vedere. Ar constitui materia unei cărți. Ca o definiție generală prospectivă, cred că cea mai inspirată a fost a unui remarcabil român care, încă din preajma războiului, a considerat-o ca o „monarhie socială”.

„Revenirea la stările sociale, economice și culturale ale anilor '30”, pare a fi, cum spune Comitetul director al G.D.S., „absolut gratuită”. Dar amintesc: cum și ce putea consuma pe atunci omul sărac la „expresii” (cu numeroasele Herdan-7 urde, pentru șapte lei, se găsea un bun fel de mîncare + pînă — și ce chifle!); tratul decent și achizițiile posibile cu un salariu sub 5000 lei; și încă mai mult „consumul” cultural și de divertisment — cu ce conferințe, librării, cărți române și străine, publicații periodice, spectacole de teatru-opera-cinematograf, expoziții, magazine de artă. Încercarea de a se reveni la nivelul, mai ales la atmosfera lor, ar fi chiar de nedori? E cineva care se străduiește, dar cîi îl înțeleg?

Regele circula, firește, cu automobilul. Dar, spre deosebire de obiceiul din alte țări cu monarhii (inclusiv la noi, mai înainte), la masină nu purta plava cu coroană decît în trei-patru împrejurări oficiale, anuale. În restul timpului avea număr de circulație... ca toată lumea. „Însoțire” (gardă) lua, numai uneori, o masină cu un agent. Cît despre „corceturii” cu o masină înainte și a mașini în spate, ca să nu mai vorbesc de traseele jaloneate la tot pasul de roboți cu echipamente sofisticate, acestea — ca idei — ar fi putut surzura (după, aproximativ, 1937, sub regele Carol, s-au luat unele măsuri ceva mai riguroase, provocate de tentațiile legionare. Dar nu s-ar fi putut compara cu „specialitățile” ceușiste). În genere, monarhia constituțională românească nu găsea motivații pentru asemenea măsuri.

Nu găsea, pentru că într-o concepție simplistă, dar reală, ea era „a țării”, pe care o slujea în ansamblul internațional cit și pe plan intern. Independența, România întregă, legirea din claselor nazisti, recuperarea Transilvaniei de nord-vest, momente istorice fundamentale, i se datorază, ca și contribuții determinante la integrarea poporului român în civilizația modernă — apoi contemporană, i s-au adus critici, uneori juste, și încă mai pot să apară (dar corecte). Dar la o scoțire cinstită, proporția de „bun” față de „rău” este superioară. Mai mult decît orice, monarhia constituțională română nu constituia paze împotriva destabilizării, stricării unității naționale, dezmembrării — chiar desființării — țării. Tîind primii adversari ai inamicilor României, s-ar putea spune mult în aceste privințe, cit și despre românii care, dimpotrivă, au ajuns a servi, deliberat sau din prostie, pe acți inamici ai acestui bastion echilibrant din sud-estul Europei.

Mi se pare că acum se lăcă un proces de constituțizare, mai ales în rîndurile celor tineri. Proces în care rostul cunoașterii corecte a trecutului, pentru cîntărirea viitorului este esențial. În acest sens un socotii că învolnosc o datorie, aducînd unele corectări și adăugiri de informație, neapărat cerute de proza d-lui P. Câmpeanu.

februarie 1991

MATEI I. ORȚEANU

¹⁾ La un total de 18 miniștri și 14 subsecretari de stat. Cei doi legionari erau H. Sima și I. Simionescu. Însă nu au rămas în guvern decît citiva zile.

²⁾ Cînd s-a dus la legația germană, fapt deplin edificator.

³⁾ S-au primit în acea vreme rapoarte numeroase care indicau că numai o parte din populație favoriza pe legionari, că numai un anumit curent fusese politic al regelui Mihai; că numai în anumite faze rare reacții se manifestau împotriva monarhiei. Datorită conținutului acestor rapoarte, generalul Antonescu, după ce le-a văzut, a ordonat celui responsabil, colonelul Al. Rîșanșu, „să le păstreze separat, fără circulație”.

ALIANȚA CIVICĂ: PRO DOMO

DE LA STÎNGA LA DREAPTA

Mal deunăzi, cîțiva invitați de la Alianța Civică s-au întrînit la o masă cu o delegație parlamentară din Franța. Oamenii politici din țara noastră au explicat că aveau pe agendă contacte cu principalele tendințe de aici: „Despre voi ni s-a spus că sunteți de dreapta”.

Alianța Civică și politica de dreapta! Nu o să trec peste faptul că această împărțire stînga — centru — dreapta este frivolă. Raymond Aron a încercat de prin anii '50 să convingă lumea politică și culturală franceză de caracterul iluzoriu al acestei scheme, dar vreme de douăzeci de ani nu a reușit. Mai tîrziu și matematicienii au demonstrat că o astfel de ordonare pe o linie a vieții politice este imposibilă. Dar cei care fac politică sînt tenace: pentru că sînt să se complice au refuzat „sterilele” discuții academice.

Programele și strategiile unui partid politic sînt prea complicate pentru a le aranja, precum mărgălele, dintr-o parte în alta. Dar asocierile standardizate, sînt exemplu, dintre stînga și stalinism sau dreapta și fascism nu permit oare un limbaj simplificator? În general nu, pentru că în general comportamentele sînt amestecate. Și ce să mai spunem în fața acestui îngrozitor mîlange care este viața politică de la noi?

Dor dacă pare caricatural să vorbim despre partide de stînga și partide de dreapta putem în schimb să vorbim, în virtutea vechilor identifițiilor, de comportament de stînga și comportament de dreapta. Spre exemplu naționalist-jovinismul practicat de România Ma-

re și Vatra Românească, sprijinite de actuala putere, girată la rîndul ei de FSN, este un comportament atotat, tradițional, dreptei — stînga fiind, după cite ne amintim, internaționalistă. Iar dacă vrem să găsim un semn dinspre stînga (eventual, unul „extrem”) avem de cîutut tot la FSN: conservatorismul practicat cu obstinție de către majoritatea parlamentară și apărarea vechilor structuri și nomenclaturii sînt ambele de stînga. Ca și sloganurile pe care le-a aruncat tot anul trecut pe piață.

De dreapta este teroarea subversivă: agresarea unor intelectuali din opoziție de către băduși fără identitate, pătrunderea pe timp de noapte în redacțiile unor reviste care nu au fost cumiți. De stînga, teroarea de suprafață: contrademonstrațiile municipale, asaltul poliștilor asupra unor ziaristi cu legitimațiile la piept. De dreapta, afacerile făcute cu bunurile statului în numele unei privatizări de tip darwinist, de stînga, poverizarea care se arată a fi din ce în ce mai generalizată.

După cum vedem cu toții, Frontul este peste tot, la suprafață și în subol: la stînga și la dreapta. Vă amintiti de spectacolul care a existat la un meci de tenis? Cum mișcă privirea, ritmic, dintr-o parte în cealaltă? Cum o tot plimbă? Ce hănoși! Așa facem și noi: o-lică, stăm la centru și tot privim Frontul, care ne înconjoară, și din stînga și din dreapta, dulce, cînd amăgitor, cînd amenințător.

GABRIEL ANDREESCU

CALEA PERPETUEI UMANIZĂRI

Cuvînt de încheiere la mitingul dedicat memoriei lui LIVIU CORNEL BABEȘ

Comemorăm încă sub tensiunea incertitudinii ziua în care un Om, prin sacrificiul său suprem, a produs o fisură majoră unui inuman sistem, dar poate că a realizat un lucru și mai important — o fisură a tăcerii vinovate în inimile a zece de milioane de români.

Este morală să participăm la un asemenea miting comemorativ pentru că gestul său a spălat și din rușinea noastră și pentru că acum avem datoria să păstrăm pentru istorie adevărata semnificație a acestui gest.

Istoria încă nu este pregătită să recunoască dimensiunea eroică a faptelor sale.

Protestul care a determinat suprema jertfă este încă mai grav decît cel cuprins în sacrificiul voluntar al lui Jan Palach despre care știm că a intrat în rîndul eroilor naționali ai Cehoslovaciei.

Liviu Cornel Babeș a protestat împotriva ocupanților interni, deci împotriva unei înghesușii mult mai umilitoare și după cum se dovedește mai persistentă și mai subtilă, iar faptul că la această dată gestul său nu are recunoașterea oficială pe care a meritat-o vorbește de la sine.

Avem sentimentul că Liviu Babeș în toate aceste luni care s-au scurs din decembrie 1989 ar fi fost alături de noi. Dar avem și sentimentul că este acum alături de noi și neghetează drumul oamenilor pe care îl a iubit.

Gestul său reprezintă protestul absolut — mesajul acestui gest este altruist și generos. Vă rog să-l rețineți ca pe cea mai prețioasă moștenire — trebuie să te poți sacrifica pentru semenii tăi, trebuie să te ridici împotriva nedreptății, minciunii și samavolniciei, trebuie să te solidarizezi cu cei în nedreaptă suferință. Ștarea de normalitate nu este legată în nici un fel de majoritate și cuprinde, pentru armonia societății umane, idealism și uitare de sine.

Tuturor celor de față vă mulțumesc pentru că, cel puțin prin prezență, ați dovedit că înțelegeți greutatea acestui mesaj și că, implicit, venind cu sinceritate, ați ales calea perpetuei umanizării.

Alta ar fi fața țării dacă am găsi în noi puterea lui Liviu Babeș, nu pentru a ne despărți de viață, ci pentru a trăi cu demnitate ceea ce ni s-a hotărît prin voia divină. Nu viața este importantă, ci modul în care o trăiești.

Apărați-vă dreptul la viață și muncă cinstită, nu acceptați pentru voi și pentru toți ceilalți compromisul ce pătează ireversibil destinul personal și național, nu acceptați deci traiul din priceperea brațelor și puterea gândului creștin, credință în triumful dreptății și al gândului curat.

Fie ca amintirea lui Liviu Babeș să mai ajute și să mai îndrepte!

ALIANȚA CIVICĂ BRAȘOV

ÎNCREDERE ȘI CRIZĂ MORALĂ

Tăcerea și apatia perioadei predecembrie au fost un semn sigur al crizei morale românești. Tocmai pentru că erau tăcere și apatie, era foarte greu să le estimăm dimensiunile și doar gînduri disperate ea ținea vie — Liviu Cornel Babeș — sau lupta izolată a Doinei Cornea, prin absența eroicului, puteau să ofere date despre adâncimea hăuței.

Dezbrîngolată, morală a început să se ocupe cu lucruri, ne-au izolat aproape perfect de lume și ne-au oferit ca maxim orizont capătul esal și ca maximă satisfacție senza de a „aptea” ceva la respectiva ează. Și ca să vă demonstrez că era mai multă să fiți ocupat de ai tăi decît de străini, să vrea să vă eliez un fapt relatat de istoricul de aviație ing. Constantin C. Gheorghiu, recent plecat dintr-un noi pe calea fără întărire. Această relatare se vrea să ne îndreptățească memoria și onorați sale.

La apariția ultimii istorii a aviației române, dinol a suferit teribil, pentru că din text lînsese cu desăvîrsire referiri la înțele aviației noastre pe frontul de Răsărit. Cu toții am fost martori la scene de acest tip în care oamenii mai bine „informați” afirmă că încă „nu e momentul”, că nu e diplomatice (să spună adevărul?). Nu și asumau răspunderea, nu luau inițiativa. Ca ultim argument, d-l Gheorghiu a prezentat o istorie a aviației maghiare tipărită la Budapesta, aviație comparativ modestă și ca pondere și ca renume. Respectiva publicație, într-o perioadă cînd întreaga Ungarie era împinzită de baze militare sovietice, nu omîtea nici cel mai mic amănunt din confruntările zburătorilor proprii cu escadrilele sovietice în cel de-al doilea război mondial. Argumentul a fost zadarnic, istoria a apărut trunchiată și rezultatul acestor mil de istorii trunchiate îl trăim dureros acum.

Ultimele zile ale lui decembrie 1989 m-au bucurat în primul rînd pentru că auzeam pomenindu-se alături „probitate morală” și „competență profesională”, pentru că se mai recunoaște pe ici, pe colo, contraselecția sistematică operată de sistem. Totuși, așa cum m-am fi așteptat, nu a fost suficient subliniația gravității crizei morale.

Riscul de a pune la baza noii societăți o atîtă minciună a devenit iminent și în tre timp s-a transformat în realitate și a devenit izvorul neasănă și de esență al crizei morale.

Relativ recent, chiar de la cel mai înalt nivel și mai ales în străinătate, se vorbește, pentru a explica inexplicabilul, despre criza morală a societății românești, dar atunci cînd se ajunge la cauze, se arată într-o direcție greșită. Așa se întâmplă ca versul Postului să-și confirme actualitatea: „Non idem est si duo dicunt idem...”

Faptul că ceea ce pare evident se pierde în demagogie moralizatoare, se diluează pînă la neesență, recunosc că pe unii îi poate plăcea exagerarea și, în această lipsă de orizont și de speranță — ce-i drept e drept — nu mai ești tu, nu te mai poți eschiza, îi pierzi valoarea socială presupusă. Mai trist este însă faptul că această criză morală nu și are rădăcinile numai într-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat, ci și în prezentul cotidian. Jubilînd la constatarea absentei criteriilor morale, sînt dinamitate sistematice, în vîrșul formelor fără fond, rarele reperi etice care au mai scăpat. Faptul că după 17 ani de temniță comunistă și încă mulți alți ani de domiciliu forțat, un om nu se bucură nici măcar de compasiunea conștiențelor săi, mă face să cred că nici Iisus Hristos nu ar fi avut o soartă mai bună în România de azi.

În gurile cele mai ascultate, logica suferă violări prin instabilitate axiologică în discurs și sofism. Cultivînd confuzia, mass-media celor care refuză să cîtească, păstrează un echilibru rusinos între minciună, escamotare a adevărului și lăsinare politică dusă pînă la grotesc. Omului simplu i se flatează orgoliul, cînd, abili conștii de profesionalitatea imbecilă a reporterului „imparțial”, comentariul îi dă facila satisfacție că a pătruns abisale dar inexistente surse. De fapt, este adus acolo unde trebuie să fie adus, și lăsat pe o idee care nu-i aparține, care l-a fost insesizabil transferată și i s-a creat Buzia că este exclusiv rodul gîndirii sale. Toate astea, atunci cînd direcția nu este bruta împurmată de simnatia cetățenească de tin ovinie publică revoltată, a comentariului pentru o oarecare poziție, în permanentă eschiză cu era sovietică-munistă, cînd costă cu insistență parohică produsul de a-și scrie și-și arde unde nu s-au produs, chiar și acolo unde s-a fi normal să se producă dacă greva ar fi continuat.

Sînt sigur că referința noastră nu ar ajunge la grevă în Japonia nu pentru că n-ar avea revendicări acolo, ci pentru că ar fi totuși un alt tip de patron. Și nu cred că patronii căpor ferate din Japonia stăpînesc acolo și televiziunea.

Din păcate, pe actualii patroni din România îi cunoaștem demult și-l recunoaștem ușor după via de selectiv și după determinarea aplicarea legilor, după incompetență, după violența de limbaj și de atitudine, după totuși ei sunt pacile, cînd veninos, al celor care nu găsesc dreapta măsură pentru că nu știu decît să dea ordine.

Cît de moral este însă rolul reporterului care, absolut întâmplător, la cea mai de vîrf oră de audiență a săptămînii, o puase unei greve, cel puțin moral justificată, istoria unor călători care nu vedeau mai departe de interesul personal, sper să mai putem stabili cu capetele proprii.

S-au contabilizat sub ochii revoluției al telespectatorului zece de milioane de lei pagube aduse economiei naționale, dar nimeni din imparțiala instituție de informare n-a făcut o anchetă asupra valorii tranzacțiilor și contractelor în valută ce au rămas nesemnate după 15 iunie 1990. Cît ne va mai costa încrederea pierdută a celor care ne pot efectiv ajuta? Întreprinderile măcar ceva să o refacem în afara emisiunilor de comunicate belicoase și a tratativelor de pe poziții de forță sau fudulele găunoasă? La imaginea „exotica”, aproape bizară pe care o are în lume țara, contribuie din plin brambureala din deciziile puterii.

Consecință directă a crizei morale este mizeria materială națională și numai dacă ne putem desprinde de buchea moartă a materialismului dialectic putem stabili corect semnul de consecință dintre ele. Mizeria materială este, fără îndoială, o consecință a nemuncii, iar nemunca, în afara molivelor istorice (a noi), este o dovadă clară (da, nu neavîrăc conditizată) a lipsei de încredere. Mizeria în care au demontat intuitiv sau rațional mecanismele evenimentelor sînt, au stabilită fără echivoc că nu se muncă te pentru că aceleasi structuri funcționează cu același ocupanți) și în același eschizitate, aliea efecte mici cu eforturi disproporționate de mari.

Asupra intelectualelor, metodele concertive sînt și mai puțin eficiente prin însuși specificul muncii intelectuale, deci încre-

deres (mai mult decît cîntăreșca) este absolut necesară. Încrederea intelectualilor valoroși, cu ideii, nivel cultural și putere de muncă, înseamnă încă din start, pentru că statului lor capital nu s-a schimbat așa cum s-ar fi convenit, prin recunoașterea, nu amănăntă materia, a muncii lor. Încrederea este o lăcă ură mai trînză decît oră contract sau angajament și este oarecum cetățenilor liberi, cîntăți, activi, în organizat, generos, deci provine din esență morală și în are sens doar alături de adevăr, demnitate, libertate.

Cît de tîrziu înțelegem că în noi s-au întrecut unde sînt bursele oferite de guvernul României pentru studii în țările dezvoltate? Înțelegerea lor a căzut în gol, și încă cum și-a găsit locul eveniment o nouă surșă a polarizării — absența dialogului și a transparenței sau distanța dintre vorbe și faptă.

Cea mai ascuțită expresie a crizei morale rămîne însă faptul că la noi viața unui om nu face două parole în ochii obștii și al guvernanților. Nu sîntem și nu vom fi în Europa atîtă timp cît viața omului va avea în această țară o valoare orientată. La Praga, falsa moarte a unui student a ridicat populația întregii capitale la o demonstrație pasivă dar hotărîtă, a scos în relief forța civică a societății, a fost o strălucită confirmare a calității reacției populare în condiții sociale limitate. Faptul că românul se salvează singur — prin tăcere, prin eschizare, prin emigrare — este un factor inhibant pentru orice om care gîndește, știut fiind că absența solidarității lasă spații pentru extinderea bunului plac și violenței puterii sau forței publice.

Ce concluzii poți să tragi din valul falselor demisii? Că demisia este o vorbă în vînt, sau că cei așezați în anume scaune a de bine au fost aleși incit sînt de neînlocuit?!

Sau ce poți înțelege din insistența cu care se „tae” anumite subiecte? Ce s-a ales din mult dorita transparență?

Cît de moral este să lovești în cea mai oprîmă de comunisti biserice, păstrătoare a demnității și purtătoare a luminii pentru români ardeleni, ai cărei enoriași au fost cei mai aprigi luptători pentru unitate națională, și cei mai desăvîrșiți reprezentanți ai conștiinței de sine a popoului?

Criza morală a societății, și mai ales absența măsurilor de atențare a ei, sînt fundamentale cauze ale celui mai grav fenomen social românesc din ultimul timp — emigrarea. Nici pentru cei rămași nu este mai ușor, mai ales pentru cei care trăiesc sub presiunea unei catastrofe în ecologia morală și a gîndului, a mîlma a trecut prapuz reversibilității, a scălpă de sub control.

MIRCEA IVĂNOIU

EMIL CONSTANTINESCU • Profesor universitar în specialitatea **Cristalografie — Mineralogie** • Diplomat în drept (1960) și în geologie (1966) la Universitatea din București • Doctor în geologie (1979); Laureat al Premiului Academiei (1980) • Autor a 9 cărți (monografii, tratate, cursuri universitare) și a peste 60 de lucrări științifice publicate în reviste prestigioase și edituri din străinătate (American Mineralogist; Springer-Heidelberg, London; Nagel Verlag — Stuttgart etc) • Secretar general al Societății geologice din România (1990) • După revoluție este ales de către Senatul Universității prorector al Universității București • Membru fondator al Solidarității Universitare și al Alianței Civice • Președinte al Academiei Civice •

• **Solidaritatea Universitară — criteriul moral și competența**

G.A.: Acum două săptămâni, Solidaritatea Universitară a organizat în București un mare de solidaritate cu Petru Creția și cu celelalte victime ale agresiunii din ultimele luni, îndoașel xiarși. Fîind unul dintre fondatorii S.U., vrei să o definești în cîteva cuvinte?

E.C.: Dacă începem cu o definiție, interviul nostru riscă să fie abandonat din start de cititori. Ca un al peoli însă, înțeleg că trebuie să abordez trei aspecte: cum a luat naștere, din cine este formată și ce-si propune S.U. Încec S.U. a apărut toc și revoluția la Timișoara, ca o reacție a profesorilor și studenților la agresiunea brutala din 14—15 Iunie 1990 îndreptată împotriva Universității și a Institutului de Arhitectură din București. Și tot la Timișoara ea a depășit mîndru asigurării securității comunității universitare, completîndu-se cu ideea implicării în constituirea unei societăți democratice. După apelul timișorenilor, un grup de la Universitate și Politehnică a inițiat asociația S.U. din București, la care au aderat institutele de învățămînt superior din Capitală, apoi asociațiile din Iași, Craiova, Galați, Ploiești, acum în curs de constituire la Cluj și Baia Mare. În ianuarie, la București, s-a hotărît înființarea Solidarității Universitare din România, într-o remarcabilă unitate de concepție. În afară de cadrele universitare, din S.U. mai fac parte studenții, cercetătorii din institutele de cercetare și membri ai asociațiilor oamenilor de cultură și artă, realizîndu-se o apropiere între cei care iauă adevărul în știință, în viață, în societate.

G.A.: Ce criterii de selecție ai prevăzut?

E.C.: Pe lângă competență (de fapt înaintea ei) criteriul moral este o cerință obligatorie: e nevoie ca în perioada de după revoluție cel admis să fi dovedit printr-o acțiune concretă opțiunea sa în favoarea democrației.

Și, din păcate, anul trecut au fost suficiente cazuri pentru o astfel de lucră de poziție.

G.A.: La crearea S.U. ați avut în vedere un model străin?

E.C.: Nu, nu. Poate și pentru că, din nefericire, România a fost singura țară în care rețeta universitară a fost uilă de violent și nedrept a'caută de forțe civile instigate de putere. Numele poate troy a apropiere de „Solidaritatea” poloneză, dar asociația noastră nu este un sindcat, nu militază pentru drepturi salariale etc. (De altfel poae opinia publică a observat că singura categorie din România care nu a cerut nici un fel de avantaje materiale sau salariale a fost corpul didactic universitar. Iar pentru cine nu a observat, se poate aminti, în toacă, că salariul unui profesor universitar în România, aflat pe cea mai înaltă treaptă de recunoaștere internă și internațională, este oia mai mare decît al unui gîmter și sub cel al unui plutonier S.R.I.) În schimb, putem spune că experiența noastră a sîrmit interes în străinătate. Avem deja o filială a S.U. la Paris cuprinzînd alți universitari de origine română, și si universitari și intelectuali francezi. Altele sînt pe cale de înființare.

• **Alianța Civică — liant între diferitele segmente ale societății românești**

G.A.: Care sînt relațiile S.U. cu Alianța Civică?

E.C.: Întrucît țelul S.U. constă în punerea bazelor unei societăți democratice și a unui stat de drept, era normal să se dorască înființarea unui formațiun capabile să devină un liant între diferite segmente ale societății românești. S.U., împreună cu G.D.S., Societatea Timișoara, Societatea 15 Noiembrie din Brașov și alte asociații au inițiat Alianța Civică. S-a hotărît însă ca înscrisurile să reprezinte re-

„Nu putem conștientiza schimbările fără recupezare și fără o renaștere”

Interviu cu **EMIL CONSTANTINESCU**

sultatul unor hotăriri individuale, fiecare dintre grupurile inițiatoare păstrîndu-și individualitatea.

• **Cele două niveluri ale Academiei Civice**

G.A.: Puteți să definiți Academia Civică?

E.C.: Interviu începe să soneze tot mai mult cu un examen. Am să spun mai întii ce nu este Academia Civică (al cărui nume poate nu este cel mai fericit ales): Academia Civică nu este un for de consacrare a valorilor (paralel cu Academia Română), nici o instituție de învățămînt, nici un institut de cercetări a cărui activitate să fie finalizată prin comunicări de interes pentru lumea specialiștilor. A.C. este constituită din specialiști pe care îi interesează, în afara domeniului lor, și ceea ce se întîmplă în societate. Ea încearcă să cuprîndă intelectualitatea tehnică (ingineri) din proiectare și din producție rare au contact cu aspecte diverse ale realității în tîncere). Am constatat că există acolo un rezervor de gîndire foarte puțin sau aproape deloc exploatat pînă în prezent. A.C. mai cuprinde corpul profesoral din învățămîntul mediu și studenții. Ea funcționează cu mai multe secții, dintre care cele mai importante sînt cele de Drept, Sociologie — Mentalități, Economie, Resurse — Industrie, Agricultură, Arhitectură — Sistemizare, Ecologie, Drepturile omului, Sănătate, Istorie, Religie și morală, Mass-Media. Fiecare secție este condusă de un moderator și un secretar, fiind constituită din mai multe grupe de lucru. Activitatea se desfășoară pe două paliere distincte: primul cuprinde o activitate de cercetare cu metode științifice riguroase incluzînd o bancă de date, prelucrarea informațiilor, modele etc., și al doilea transpunerea concluziilor analizelor într-un limbaj accesibil unor categorii largi ale populației și adaptate corespunzător vectorului alor pentru difuzarea lor (TV, Radio, Presă, conferințe, discuții în întreprinderi, comune, cluburi etc.). A.C. asigură de asemenea grupurile de experți în diferite domenii, solicitate de Comitetul Director al Alianței pentru a pregăti variante în vederea alegerii unor soluții tactice sau răspunsuri rapide la situații dramatice sau dificile în care erorile organelor de putere pot strage țara noastră.

G.A.: Cum decurg sedințele acestor asociații?

E.C.: Dacă vrei să ajuti la democratizarea societății, trebuie să începi întii cu tine. Și dacă a cîștigat ceva S.U. pînă acum, a cîștigat din acest punct de vedere. Este drept că pentru cine asistă, din afară, înființările pot părea dezorganizate, comparate cu vechile sedințe în care toate decurgeau perfect și se încheiau în mod prestabil. Nu s-a păcut esențial să dăm posibilitatea unui număr cit mai mare de oameni să-și exprime opiniile. Originalitatea (sperăm că și forța) acestor asociații constă într-un larg rezervor de idei diferite, interesante, contradictorii de multe ori.

• **Studenții au dreptul să ceară reformele**

G.A.: Ce imagini vă trezeste în minte acum Universitatea, pe care o cunoașteți de altele decenii?

E.C.: Universitatea este unul din reperele cardinale ale vieții mele. Arăt, ea și acum 30 de ani, ure cu a-

Fotografii de CON

ceastă emoție: dreptele Dectoratului sub auspiciile de piatră ale lui Sabin și Cicero, sau pătrund în amfiteatrul vechi de peste 100 de ani al cîădrii centrale. Dar asta e un lucru puțin important. Important este că de 300 de ani (și la 125 de ani de la actual lui Cuză), ea a fost și este un reper fundamental al națiunii române. Urminșii pe Gh. Lazăr din Avrig, minti luminată ale poporului au venit din toate colturile țării pentru a învăța și a-și învăța pe alii într-un drum neîntrerupt al lumini. Au fost dezgura și umbre — și în 1838, și în perioada 1940—1990. Dar, oricîte presiuni s-au făcut Universitatea a rămas și o formă de rezistență ce nu poate fi conștientă de nimeni — rezistență prin cultură. Aceasta este o curiozitate confirmată de prestigiul celui care au plecat în universitățile din Vest, de capacitatea celor care au rămas aici pentru a sustine acum dialogul la standardele europene; dar mai ales de nivelul nu numai științific, cultural, ci și de conștiință al studenților. Pot afirma că toată răspunderea că Universitatea este una din institutiile real democratice, în care Senatul a fost ales pe baza listelor de lucrări științifice și criteriilor morale, prin vot secret, de către profesori și studenți, reprezentînd toată colectivitatea universitară. El a acționat cel puțin pînă acum în totală transparență și coeziune. Criteriile de apreciere sînt de ordin didactic și științific. Exigența în aprecierea studenților și a profesorilor este

ridicată. De c aceste lucruri loase ale doli Universitatea, că după revoluție simpat. Pentru că ridurile e de singe în di reși interfor. ianțe 1990, Că țărări pe care ea fortate, ca minerale din grafic, el că gionul din 2 spari „est” i brăva cut pînă acu Că în Univer doi de partă ganda pentru și obligatia p de a lupta p tate și adevi profesori inv și institute p grese, nici ur ea în trecut, la mari unive tria, avînd co pentru a pre în schimb sînt solventi emin au părăsi: u realizate din fesorii străini dau acum la nivelul unei noștri. Că stu

MONICA LOVINESCU

DOINA CORNEA ȘI POLITICUL

Într-o medie din Franța s'a ajuns încă să se lege entuziasmul cu care a primit în ultimii ani...

Cine poate fi în Occident mai credibil decât Doina Cornea? Să mai insistăm asupra faptului...

Cum a fost răspălită de „emanația” de la putere disidența Doinai Cornei, o știu prea bine...

„Dar în privința cel care - departe de a fi o simplă...

„Raportând, în această carte, la intervențiile lui Michel Combes...

„Dar nu în despart deloc. Evident că poziția etică în care am înțeles să mă mențin...

„Michel Combes înțeles: nu realizăm o nouă Doina Cornea...

„Nu sunt pregătită pentru o acțiune de tip: sau înțeleg rădăcinile. Mi-am făcut concepția...

nici cultura politică necesară (...) Așna și astfel de sarcină fără a avea nici un fel de pregătire...

Răspuns care nu-l satisfăcea pe interlocutorul ei francez, și trebuie s'o recunoaștem...

Mai întâi atunci când a fost prima printre disidenții care au părăsit Frontul Salvării Naționale...

„Termenul terorist n'a fost creditat din întâmplare, ci a constituit o părăsire importantă...

„Și dacă ce s'ntă cum și înțeleg să înțelegă înțelegă înțelegă...

„La începutul la București la a deus o curia a Consiliului Național...

erau prezenți. Aripa „activistă” a Frontului sporea mereu. Noi, foștii oponenti, deveniserăm minoritari și marginalizați...

Iar atunci când se anunță că Frontul va participa la alegeri, e ca o inevitabilă picătură de apă...

„Nu numai că nu puteam cauziona un guvern care, la o lună doar de la sosirea la putere...

Această percepție rapidă a tot ceea ce se pregătete în culisele puterii de ce tine mare? Numai de etică? Nu cumva și de simțul politicii?

De a' răzbi, nu ea-usul înamic politic l'a răspuns puterea declamată împotriva ei...

„Tot ceea ce mă neliniștează se confirmă (..) Toți președinții de consilii regionali...

Numai că n'au fost toți ochii deschizi. Toate urechile pregătite să audă. Ministerul Adevărului, care timp de peste 40 de ani s'a ocupat...

În tot acest scenariu de degradare spiritală, ce rol a jucat Doina Cornea după ce nu mai era politic?

Care în sensul acesta, Doina Cornea nu face și politica? Nu a făcut Soljenitin politica creând...

Aplauzele necesărie care salută orice intervenție publică a Doinai Cornei, ieri în Piața Universității...

În felul acesta nu se poate trăi viața s-a transformat în cosmar. În 7 martie mi-am anunțat colegii telefonice...

„Brutala stare de a fi” N'CHITA STĂNESCU

MI-E TEAMĂ

Sint Luca Gheorghe, fost electrician la Hunedoara unde locuiam pe Aleea Otetarilor.

În decembrie 1989 cind am participat la Revoluție rămînind timp de 10 zile la stația de meșuri Aviatorilor...

Cind am lesit din mină și am vrut să predau lampa...

întîndu-mi-se că mi-o vor lua doar după întoarce ea de la București. Am fost împotriva plecării minerilor...

De la 1 noiembrie m-am angajat la Combinatul de la Hunedoara, secția blooming 1300...

lutul în schimb mărcile. Am mai stat acuma două zile la Luca Dorel pentru a-mi rezolva problema locuinței.

Am ajuns la părintii la Vama Șencă, în județul Alba, unde am lucrat ca zilier prin diferite locuri...

În 30 ianuarie am plecat din nou la Petrița la prietenul Luca Dorel...

În felul acesta nu se poate trăi viața s-a transformat în cosmar. În 7 martie mi-am anunțat colegii telefonice...

lul am fost atant de citiva necunoscuti, băutu și jefuit de banii pe care-i aveam și de geanta de volai...

7 martie 1991 LUCA GHEORGHE

„Nu putem construi un viitor fără recuperarea istoriei și fără o renaștere morală”

(Urmare din pag. 9)

G.A.: Credeți deci că a existat o rezistență a întregii societăți față de instaurarea comunismului?

E.C.: Fiecare segment al societății a continuat să lupte, uneori cu disparare, pentru a păstra ceea ce mai putea fi păstrat. Dacă a fost posibilă totuși revoluția și dacă va fi posibilă o renaștere, ele se vor datorata germanilor păstrați în fiecare din aceste componente. Nu mă refer numai la acei disidenți (foarte puțini, cărora niciodată nu le vom putea mulțumi însoțirea pentru ceea ce au făcut), dar și la anonimi, mulți din rândul țărănimii. Aici înfruntarea a fost dură, mai ales în zonele montane. Sunt imagini care mi-au obsedat copilăria. Niciodată n-o să uit cum, urmând plaurile sudice ale Făgărașului, am dat de o pantă a muntelui înălțată de oasele câinilor. Țăranii preferaseră să-l lase acolo să moară decât să-l predea la colectiv. Pentru cine a fost cît de cît apropiat de universul țărănesc, pentru cine știe ce înseamnă un animal pentru țăran: un membru al familiei... El își scoate haina ca să încălzească viteiul cînd se naște...

• Noi îi numeam partizani, ei le spuneau bandiți

E.C.: S-a vorbit cred cu totul insuficient despre rezistența armată din munți a celor pe care noi îi numeam partizani și literatura oficială îi numea bandiți. Ultimii dintre ei au început lupta în 1962-1963. Fac iarăși apel la amintirile tinereții mele de cînd știam că în Tibles, în Munții Moldovei, în Făgăraș, în Semenic, în Apusenii, în toată zona montană a României luptau acești oameni părăsiți, viind la un ajutor american...

G.A.: Ei mai așteptau încă și atunci?

E.C.: Nu-i mai așteptau. Am mai apucat să vorbesc cu unii dintre ei. Au continuat să lupte într-o disperare teribilă, stăpînind încă zona montană, în ciuda asaltului trupelor de securitate. Este o mare nedreptate că nu s-a scris nimic adevărat despre ei. În timp ce scriitorii și cineștii ai noștri s-au specializat pe tema partizanilor comunisti, mimînd cu peruzinare ceea ce în alte țări (Jugoslavia, U.R.S.S., Polonia) la un moment dat a fost o realitate. Pe cînd în România, singurii partizani au fost ei, care au luptat fără speranță.

• Au murit fără speranță

E.C.: Iși dădeau seama că sînt părăsiți, că nu vor mai reuși, însă nu puteau accepta un sistem străin. Și nici nu mai aveau cale de întoarcere. Printre ei se aflau foști țărani, foști militari, foști studenți. Sigur, nu pot fi toți idealizați, era o lume amestecată, dar, dacă am face o comparație între ei și acei guerilleros care luptau în America de Sud și dădeau interviuri la televiziunea nord-americană, iar chipurile lor apăreau în zările Europei și studenții le purtau figurile pe tricouri, înțelegem că există diferențe și în eroism. Dar în cazul lor, nu literatura ar trebui să intervină. Ar trebui să ne reamintim nume, fapte, să se refacă documentar viețile acestor oameni.

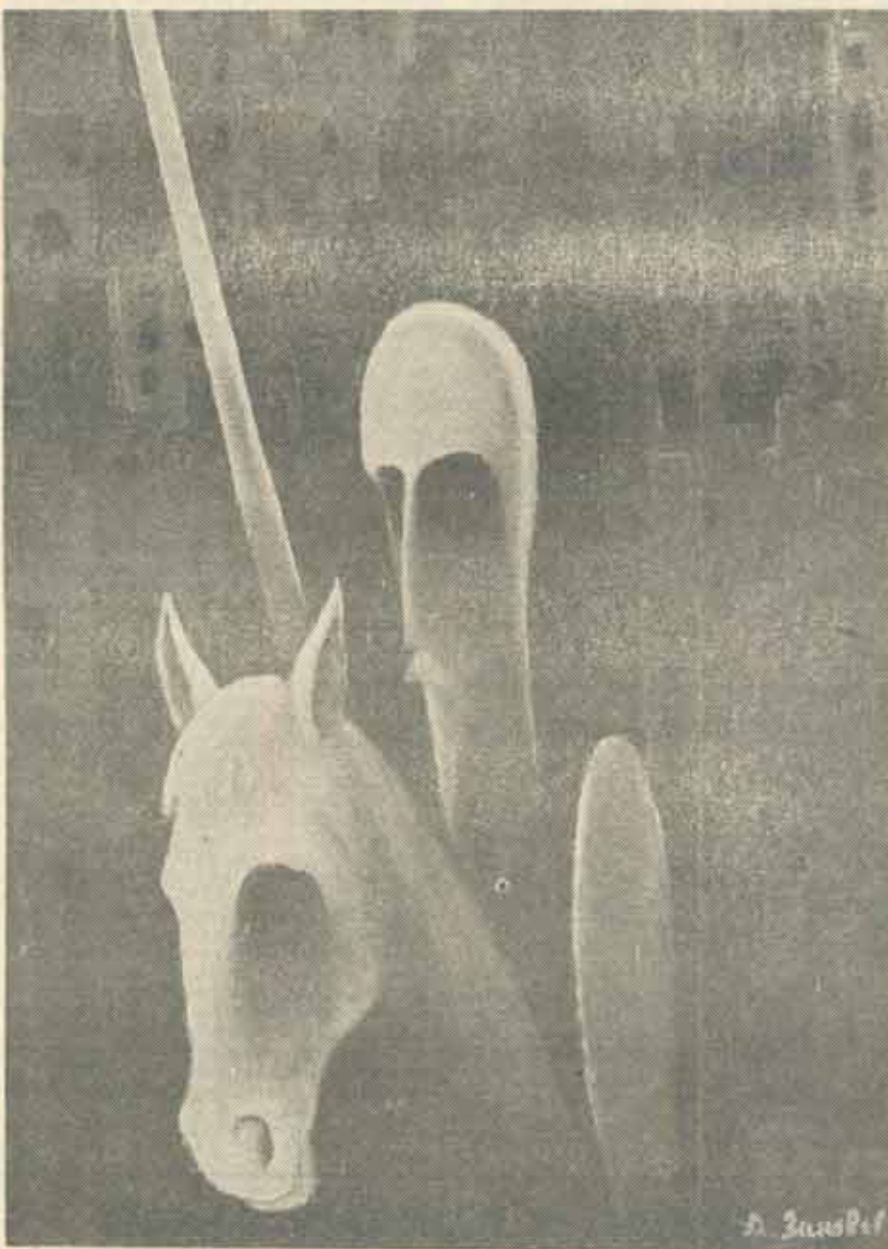
G.A.: În lupta lor, ei au angrenat și uneori au sacrificat inevitabil alți oameni. Am auzit din zona Cîmpulungului de femele bătute și închise pentru că bărbații, rudele lor erau în munți. Ori cei care îi ajutau.

• Acuzațiile care s-au adus lașității românești sînt nedrepte

E.C.: Da, există o solidaritate. Preotul din satul meu a fost închis 8 ani pentru așa ceva, ciobanii îl sprijineau, îl alimentau. Știau că mai există cineva care încă mai luptă. În timp ce în ocaz acest lucru deja nu se mai

cunoștea. Toate acuzațiile de lașitate care s-au adus poporului român sînt față de acest lucru, teribil de nedrepte. Regimul comunist a descoperit și a perfecționat în România teribila armă a izolării, a necunoașterii, a dezinformării, și în fine, a uitării totale. În nici un moment nu trebuie uitați cei morți în închisori, la Canal, cei deportați în Bărăgan, cei silii să tră-

lor. Și tocmai această sarcină i-a dat ocazia ca, folosind în loc de cîrjă episcopala coada unei mături, să primească de dincolo de o ușă de lemn spovedania lui Iuliu Maniu și să-i dea ultima deslegare în cele citeva minute acordate de singurul gardian omenos printre bestii care populau închisoarea. La două zile după tragicul eveniment, despre care deținuții vor-

Desen de AL. ZINOVIEV

lască în domiciliu obligatoriu, cei terorizați de dosare, cei care au trăit cu spaimă. Cei pentru care toți acești ani au fost un coșmar.

G.A.: V-ați gândit la aceste lucruri în Cimitirul săracilor de la Sighet, la 3 februarie 1991?

E.C.: Da, avem în acest sens o amintire comună și gravă din acea duminică de 3 februarie 1991, cînd pe malul Tisei s-a comemorat moartea marelui om politic Iuliu Maniu. Și moartea altor alți martiri.

• Inchiisoarea de la Sighet

E.C.: O dimineață cu zăpezile luminate de soare în care mil de țărani maramureșeni veniseră ca la un praznic, avînd coșurile pline cu colaci și sticle cu ulei și vin, în costumele lor, cu simplitatea lor în fața marilor momente ale vieții, în fața unei tribune înghobate în straniu Cimitir al săracilor. Printre motivele informale și cruci căzute, o troiță de lemn proaspăt. Cei care au vorbit atunci au fost în primul rînd supraviețuitorii, dar dintre toți s-a detașat mărturia cutremurătoare a mitropolitului Toșea, cel care împreună cu alți doi episcopi fusese pus de directorul închisorii să strîngă tinetele și să măture în fața celule-

boiu în soaptă, ei au auzit înfiorați (puțini dintre ei mai sînt astăzi în viață) de la etaj un sunet sinistru: era corpul lui Maniu, aruncat ca să fie apoi dus în acest Cimitir al săracilor, arat mereu ca să se steargă urmele. Peste două luni, pe Iuliu Maniu avea să-l urmeze Gheorghe Brătianu, marile istoric. Unul dintre supraviețuitorii a făcut un bilanț cutremurător, enumerînd zecile de profesori universitari, academicieni, generali și ofițeri superiori care luptaseră pentru reintregirea țării, oameni de stat care creaseră instituțiile României moderne, preoți, țărani, muncitori, zvirliți de-a valma în aceste colule cumplite, infometate, bătute, dar necodind pînă la capăt. Ei bine, la această întîlnire la care participau, pe lângă ardeleni, și cîțiva supraviețuitori din toată țara, Puterea (nici cea centrală, nici cea locală) nu și-a trimis nici măcar un singur reprezentant, uînd că Iuliu Maniu n-a fost un simplu reprezentant al Partidului Național Țărănesc, ci a fost unul dintre cei mai mari oameni politici pe care i-a avut această țară și îndrăznesc să spun — despre un om care i-a înfruntat pe Hitler și pe Stalin — Europa. Mult timp după aceea m-am gîndit cum voi putea justifica peste cîțiva ani (fiindcă istoria curge implacabil) cei care conduc destinele Televiziunii Române, ale organelor guvernamentale de presă, anonimatul total în care s-a desfășurat acest eveniment.

• Istoria noastră este, încă, o frescă peste care s-au scris cu roșu lozinci, unele peste altele

E.C.: Cum vor putea ei justifica faptul că după un an de la izbînda unei revoluții care și-a proclamat deschis caracterul anticomunist (revoluție care l-a propulsat în scaunele în care se află acum), Televiziunea Română nu a reușit să prezinte nici o singură încercare timidă de a face procesul comunismului? Să nu încerci să refaci nimic din istoria trăită este acum o crimă morală. Avem nevoie nu doar să ne recuperăm istoria interbelică (falsificată), ci și pe cea postbelică (practic inexistentă), și mai ales să ne-o asumăm pentru a ne regăsi conștiința comună și ideea de responsabilitate individuală. Sufletul neamului românesc este astăzi un ulei spart în bucăți de ciocanul de import al comunismului, mîșuit cu zeii de mulți autohtoni. Mărturiile fiecăruia dintre noi sînt cioburile care se pot pierde în fiecare zi prin uitare, indiferență sau rea-credință. Institute specializate, zeci și sute de cercetători au lucrat o jumătate de secol la falsificarea istoriei prin omisiuni și înlocuiri cu neadevăruri, într-o măsură mai mare, cred, decît în toate țările estice, chiar și din U.R.S.S. Realitățile istorice au fost altă de bine înlocuite cu altele confecționate, încît astăzi cu greu se mai poate destui între fapte, documente și interpretări.

Încercînd să schițez complexitatea crizei cu care este confruntată România, am insistat asupra primei perioade comuniste și am omis delibarat perioada Ceaușescu, ca ei evoluțiile ulterioare revoluției din decembrie '89, pentru că despre ele s-a scris mult și poate vom discuta cu altă ocazie.

G.A.: În această situație, care sînt soluțiile pe care le întrevedeți?

E.C.: Tergiversarea tranziției reale la economia de piață abordată de putere doar declarativ avantează reprezentanții vechii nomenclaturi, pe noli speculanți din care se va recruta o pătură bogată gata să folosească apoi fără scrupule noul mecanism economic și instituțiile statului de drept pentru apărarea privilegiilor lor. Existența unei mase largi de oameni săraci și disperate poate genera conflicte grave și imprevizibile. O parte din liderii sindicali și muncitori au sesizat acest pericol și solicită deblocarea capitalurilor printr-un sistem echitabil de improprietăți în industrie și cîmp liber inițiativei private. Pentru ca procesul să nu conducă la grave convulsii interne trebuie realizată o clarificare națională bazată pe adevăr și dreptate. Cred că, fără a neglija interesele imediate ale cetățenilor, sprijinul direct și competent dat în problemele de zi cu zi, Alianța Civică trebuie să acționeze în mod obligatoriu pentru recuperarea și renașterea morală a societății. Și să înceapă cu stabilirea adevărului în cazurile clare și flagrante. Pentru colozale (cred eu) este necesar ca morala creștină să depășească faza festivă, să-și asume rolul în care recunoașterea greșelilor să fie urmată de recuperarea celor capabili, prin eliminarea actelor de răzbunare. Un astfel de proces de recuperare și de renaștere morală este singurul care poate asigura coeziunea societății în acest moment dificil. ■

O MICĂ PRECIZARE

Fragmentul ales pentru o primă publicare din amplul interviu new-yorkez acordat Gabrielei Adameșteanu, mă obligă la o inevitabilă precizare.

Luat ca o mărturie (cum a fost prezentat în „22”), textul îmi pare, firește, incomplet; astfel, poate și derutant.

Nu este vorba, de fapt, de o mărturie, ci de unele considerații asupra subiectului, provocate de discuția noastră. În realitate, am încercat, cum știu, să răspund unor întrebări specifice. Din acest motiv, mă refer, desigur, cum se întîmplă într-un dialog, doar la unele aspecte — uneori, laterale și chiar minore — ale ororii numite Transnistria și coșmarului numit Holocaust. Imaginea finală ar putea să pară deformată.

V-aș ruga, deci, să faceți această necesară mențiune pentru cititorii revistei „22”. ■

NORMAN MANEA

